

Agrofood in Brabant op orde?

‘Een juridisch onderzoek naar de wijze waarop de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant al dan niet de transitie van de agrofoodsector bevordert.’

Auteur
Functieomschrijving
Studentnummer Avans Hogeschool
Studentnummer Fontys Hogeschool
Documentsoort

: T.F. Hol
: Afstudeerstagiair
: 2081448
: 2222875
: **Scriptie**

Afstudeerorganisatie
Cluster & team
Afstudeerperiode

: Provincie Noord-Brabant
: cluster Ruimte, team Agrofood
: 6 februari 2017 tot en met 29 mei 2017

Verschijning

: 's-Hertogenbosch, 29 mei 2017

Agrofood in Brabant op orde?

‘Een juridisch onderzoek naar de wijze waarop de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant al dan niet de transitie van de agrofoodsector bevordert.’

Colofon

Auteur	: T.F. Hol
Functieomschrijving	: Afstudeerstagiair
Studentnummer Avans Hogeschool	: 2081448
Studentnummer Fontys Hogeschool	: 2222875
Afstudeerorganisatie	: Provincie Noord-Brabant
Cluster & team	: cluster Ruimte, team Agrofood
1 ^e afstudeermentor	: Mevr. mr. ing. M.L.P.J. van Bommel
Functieomschrijving	: Juridisch medewerker landbouw
2 ^e afstudeermentor	: Dhr. G.T.J. ter Hart
Functieomschrijving	: Strateeg landbouw
Afstudeerperiode	: 6 februari 2017 tot en met 29 mei 2017
Onderwijsinstelling	: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Opleiding	: HBO-Rechten
Locatie	: Tilburg
1 ^e afstudeerdocent	: Mevr. mr. R. van Loon
2 ^e afstudeerdocent	: Dhr. mr. P. van Harten
Classificatie	: Openbaar
Verschijning	: 's-Hertogenbosch, 29 mei 2017

Voorwoord

Als vierdejaarsstudent HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg heb ik een onderzoeksrapport opgesteld in opdracht van de provincie Noord-Brabant. Dit rapport is tevens mijn afstudeerscriptie die ik in de laatste fase van mijn opleiding moet maken. Op 4 oktober 2016 heb ik een open-sollicitatie naar de provincie Noord-Brabant gestuurd met de vraag of er binnen het provinciehuis interesse bestond in een afstudeerstagiair voor de periode van 6 februari 2017 tot en met 12 mei 2017. Na enige tijd ben ik in contact gekomen met mijn afstudeermentoren en heb ik voor de provincie Noord-Brabant dit onderzoek mogen verrichten.

Het uitgangspunt van mijn onderzoek was om te inventariseren welke provinciale regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve en irrelevante werking hebben ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector en welke bepalingen in aanmerking komen voor een actualisatie. Het was voor het cluster Ruimte, team Agrofood onduidelijk of de provinciale regelgeving in voldoende mate een bijdrage leverde aan de transitie van de agrofoodsector. Met dit onderzoeksrapport is duidelijk geworden dat de provinciale regelgeving, in de meeste gevallen, een positieve bijdrage levert aan de transitie van de agrofoodsector. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek kunnen een houvast bieden bij de actualisatie van de provinciale regelgeving welke in mijn onderzoek deels nuttig is verklaard.

Bovendien wil ik graag van de gelegenheid gebruik maken om een aantal personen te bedanken. Ten eerste wil ik mijn eerste afstudeermentor, mevrouw mr. ing. M.L.P.J. van Bommel bedanken voor haar begeleiding en haar kritische feedback die ik op mijn scriptie heb mogen ontvangen. Ondanks het feit dat haar agenda regelmatig volgepland stond met allerlei afspraken, heeft zij tijd en ruimte voor mij kunnen vrijmaken en dat stel ik buitengewoon op prijs. Ten tweede wil ik mijn tweede afstudeermentor, de heer G.T.J. ter Hart, bedanken voor zijn begeleiding tijdens mijn afstudeerperiode. Mede dankzij zijn goede geheugen ben ik in een redelijk kort tijdsbestek aan diverse informatieve documenten gekomen die behulpzaam waren bij het opstellen van dit onderzoeksrapport. Ten derde wil ik mevrouw mr. R. van Loon en de heer mr. P. van Harten bedanken voor hun kritische feedback gedurende mijn afstudeerperiode. Dankzij deze feedback heb ik mijn afstudeerscriptie kunnen verbeteren en versterken tot wat het nu geworden is.

Voorts wil ik de heer A.J.A. Jacobs bedanken voor zijn kritische feedback die ik op mijn scriptie heb mogen ontvangen en voor het feit dat hij veel vrije tijd in mijn onderzoek heeft gestoken. Ten slotte wil ik team Agrofood bedanken voor de collegiale samenwerking en voor hun input tijdens mijn afstudeerperiode. Mede dankzij hen heb ik een onvergetelijke tijd gehad en heb ik, in samenspraak met het afdelingshoofd en mijn eerste afstudeermentor, besloten om mijn periode bij de provincie Noord-Brabant te verlengen van 12 mei 2017 naar 29 mei 2017.

Ik wens u veel genoegen bij het lezen van dit onderzoeksrapport.

Thomas Hol

's-Hertogenbosch, 29 mei 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst van afkortingen

Verklarende woordenlijst

Hoofdstuk 1: Inleiding en onderzoeksformulering	11
§1.1 Onderzoeksaanleiding	11
§1.2 Centrale vraag	12
§1.3 Doelstelling	12
§1.4 Deelvragen	12
§1.5 Onderzoeksstrategieën	13
§1.5.1 Deelvraag 1	13
§1.5.2 Deelvraag 2	13
§1.5.3 Deelvraag 3	14
§1.6 Verantwoording	14
§1.7 Leeswijzer	15
 Hoofdstuk 2: Agrarische beleidskaders in relatie tot de transitie van de agrofoodsector	16
§2.1 Landbouwbeleid van de Europese Unie en de Rijksoverheid	16
§2.1.1 Vergroeningsverplichting	18
§2.1.2 Extra ondersteuning voor jonge boeren	19
§2.1.3 Interne convergentie	19
§2.1.4 Toegang tot de directe betalingen	20
§2.1.5 Internationale doelen	20
§2.2 Landbouwbeleid van de provincie Noord-Brabant	20
§2.2.1 Aanleiding transitie agrofoodsector	20
§2.2.2 Problematiek in Noord-Brabant	24
§2.2.3 Ambitie provincie Noord-Brabant	24
§2.3 Vergelijking GLB en landbouwbeleid provincie Noord-Brabant	25
§2.4 Tussenconclusie	26
 Hoofdstuk 3: De provinciale regelgeving tegen het licht	27
§3.1 Werkwijze	27
§3.2 Besluiten van algemene strekking	28
§3.3 Provinciale verordeningen	29
§3.3.1 Algemene subsidieverordening Noord-Brabant	29
§3.3.2 Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010	29
§3.3.3 Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007	30
§3.3.4 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant	30
§3.3.5 Verordening ruimte 2014	30

§3.3.6	Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant.....	30
§3.3.7	Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant	30
§3.3.8	Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016.....	31
§3.3.9	Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant	31
§3.3.10	Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant 2016	31
§3.3.11	Subsidieregeling plattelandsonwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020	31
§3.3.12	Subsidieregeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant	31
§3.3.13	Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant	31
§3.3.14	Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013.....	32
§3.3.15	Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016.....	32
§3.3.16	Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant	32
§3.3.17	Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant.....	32
§3.4	Provinciale beleidsregels	32
§3.4.1	Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant	33
§3.4.2	Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant	33
§3.4.3	Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders	33
§3.5	Tussenconclusie	33

Hoofdstuk 4: De afweging van de provinciale regelgeving op relevantie.....35

§4.1	Werkwijze	35
§4.2	Provinciale verordeningen	36
§4.2.1	Algemene subsidieverordening Noord-Brabant.....	36
§4.2.2	Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010	37
§4.2.3	Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007.....	38
§4.2.4	Verordening natuurbescherming Noord-Brabant.....	39
§4.2.5	Verordening ruimte 2014	40
§4.2.6	Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant.....	41
§4.2.7	Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant	42
§4.2.8	Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant	43
§4.2.9	Subsidieregeling plattelandsonwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020	43
§4.2.10	Subsidieregeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant	43
§4.2.11	Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant	43
§4.2.12	Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013.....	44
§4.2.13	Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016.....	45
§4.2.14	Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant	46

§4.2.15 Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant.....	46
§4.3 Provinciale beleidsregels	47
§4.3.1 Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant	47
§4.3.2 Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant	47
§4.3.3 Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders	48
§4.4 Tussenconclusie	49
Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen	50
§5.1 Conclusies	50
§5.1.1 Beleid ten aanzien van de agrofoodsector	50
§5.1.2 Provinciale regelgeving.....	51
§5.2 Aanbevelingen.....	52
Evaluatie & vervolgstappen	54
Literatuurlijst.....	55
Bijlagen:	
1. Europese steunmaatregelen	
2. Vergroeningseisen	
3. Burgerinitiatief Noord-Brabant: "Megastallen? Nee!"	
4. Advies SER Brabant	
5. 'Al het vlees duurzaam', advies commissie Van Doorn	
6. Akkoord Verbond van Den Bosch	
7. Slotverklaring Brabantberaad	
8. Juridisch kader burgerinitiatief	
9. Illustratie problematiek Noord-Brabant	
10. Overzicht provinciale regelgeving	
11. Algemene tabel beoordeling provinciale regelgeving	

Samenvatting

Uit onderzoek is gebleken dat de regelgeving van de provincie Noord-Brabant geen negatieve werking heeft ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. De provincie Noord-Brabant ziet de meerwaarde van een juridisch onderzoek waarbij de provinciale regelgeving tegen het licht wordt gehouden met betrekking tot de transitie van de agrofoodsector. De provincie Noord-Brabant werkt naar een duurzaam en maatschappelijk gewaardeerd landbouwproces toe, waarbij van de productie tot het bewerken, verwerken, vermarkten en distribueren op een duurzame wijze gewerkt en geproduceerd wordt en waar dierenwelzijn en de gezondheid van mens en dier hoog in het vaandel staan. Uit diverse documenten is gebleken dat het gemeenschappelijke landbouwbeleid en het beleid van de Rijksoverheid geen oplossing heeft verwoord ten aanzien van de problematiek die zich op dit moment in Noord-Brabant afspeelt. De provincie Noord-Brabant heeft derhalve besloten om, na deskundig advies te hebben ingewonnen, eigenstandig beleid te gaan formuleren en dit is in hoofdzaak in de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020 neergelegd. Een juridische analyse van de regelgeving van de provincie Noord-Brabant, waarbij tevens een toelichting is gegeven en een oordeel is geveld over de werkwijze van de regelgeving ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector, heeft ertoe geleid dat diverse actualisatiepunten zich kenbaar hebben gemaakt en deze hebben de volgende resultaten opgeleverd. Na de eerste selectieronde is de regelgeving geanalyseerd en aan een beoordeling onderworpen. Ten tijde van deze inhoudelijke beoordeling is naar voren gekomen dat bepalingen van drie verordeningen, drie subsidieregelingen en één beleidsregel aan een actualisatie onderworpen moeten worden, zodat deze de transitie van de agrofoodsector meer gaan bevorderen.

Naar aanleiding van het onderzoek zijn een viertal conclusies getrokken. Allereerst is geconcludeerd dat op Europees- en landelijk niveau geen oplossingen zijn verwoord ten aanzien van de problematiek in Noord-Brabant. Ten tweede is geconcludeerd dat de provincie Noord-Brabant geen regelgeving heeft die de transitie van de agrofoodsector blokkeren. Daarmee samenhangend is geoordeeld dat de Algemene subsidieverordening Noord-Brabant, de Verordening ruimte 2014, het Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant, de Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant, de Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016, de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant en de Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant in voldoende mate bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector. Ten derde is geconcludeerd dat er zeven situaties bestaan waarbij de regelgeving geactualiseerd kan worden. Er is geoordeeld dat bepalingen in de Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010, de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007, de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant, de Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant, de Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant, de Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013 en de Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders geactualiseerd kunnen worden. Ten vierde is aan de hand van de resultaten uit het onderzoek geoordeeld dat de Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant en de Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant irrelevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector. Deze regelgeving wordt verder buiten beschouwing gelaten.

De provincie Noord-Brabant wordt aanbevolen om bovenstaande regelgeving aan te passen op de wijze die vermeld staat in paragraaf §5.2.

Lijst van afkorting

Art.	Artikel
Asv	Algemene subsidieverordening Noord-Brabant
Avv	Algemeen verbindend voorschrift
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BZV	Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij
EIP	European Innovation Partnerships
EHS	Ecologische hoofdstructuur
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
GMO	Gemeenschappelijke marktordening voor landbouwproducten
GS	Gedeputeerde Staten
HTSM	High tech systemen en materialen
jo.	Juncto
OPZuid	Operationeel Programma Zuid-Nederland 2014-2020
p.	Pagina
PAS	Programma Aanpak Stikstof
PMV	Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010
POP3	Plattelandsontwikkelingsprogramma 3
PS	Provinciale Staten
PW	Provinciewet
SER	Sociaal-Economische Raad
UBA 2016-2020	Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Wilg	Wet inrichting landelijk gebied
Wm	Wet milieubeheer
Wro	Wet ruimtelijke ordening
ZLTO	Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie

Verklarende woordenlijst

Agrarisch bedrijf

Inrichting die tot een krachtens artikel 1.1, derde lid, Wet milieubeheer aangewezen categorie behoort en die is gericht op het voortbrengen van producten door het telen van gewassen of door het houden van dieren, zijnde: een (vollegronds)teeltbedrijf, een veehouderij, een glastuinbouwbedrijf of een overig agrarisch bedrijf.

Besluit

Een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan.

Burgerinitiatief

Een voorstel van een initiatiefgerechtigde ter plaatsing op de agenda van de vergadering van Provinciale Staten.

Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij

Instrument waarin maatregelen zijn benoemd ter bevordering van de transitie naar een zorgvuldige veehouderij voor individuele bedrijven, als opgenomen in de bijlage 1, Nadere regels Verordening ruimte 2014 – Brabantse zorgvuldigheidsscore veehouderij.

Ecologische hoofdstructuur

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de EHS van Nederland.

Groenblauwe mantel

Gebieden met een belangrijke nevenfunctie voor natuur en water die overwegend grenzen aan het Natuur Netwerk Brabant en ecologische verbindingszone of die deze verbinden.

Habitat

Omvat plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt, doordat de abiotische factoren en biotische factoren van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Irrelevante regelgeving

Regelgeving die op basis van de naamstelling géén relatie lijken te hebben met de agrofoodsector.

Mestbewerking

De toepassing van basistechnieken of combinaties daarvan met als doel de aard, samenstelling of hoedanigheid van dierlijke mest te wijzigen, zoals droging, bezinking, (co)vergisting, scheiding, hygiënisatie of indamping van mest.

Natuur Netwerk Brabant

Samenhangend netwerk van natuurgebieden van nationaal en internationaal belang met als doel de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten bestaande uit de meest waardevolle natuur- en bosgebieden en andere gebieden met belangrijke aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden.

Natuur Netwerk Brabant-ecologische verbindingszone

Vaak langgerekt gebied, waarbinnen natuur- en landschapselementen zijn of worden gerealiseerd, gericht op het verbinden van natuurgebieden.

Natura2000-gebieden

Benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief.

Overig agrarisch bedrijf

Agrarisch bedrijf dat niet binnen de begripsbepaling van veehouderij, vollegrondsteeltbedrijf of glastuinbouwbedrijf valt.

Relevante regelgeving

Regelgeving die op basis van de naamstelling enige relatie lijken te hebben met de agrofoodsector.

Sociaal-Economische Raad Brabant

Adviseert over de hoofdlijnen van het te voeren sociaaleconomisch beleid. SER Brabant brengt gevraagd en op eigen initiatief advies uit aan de provincie Noord-Brabant over vraagstukken die rechtstreeks of door hun uitwerking van belang zijn voor de sociaaleconomische ontwikkeling in Brabant.¹

Staldering

Staldering houdt in dat voor iedere vierkante meter nieuwe stal er 1,1 m² aan bestaande stallen moeten verdwijnen.

Veehouderij

Agrarisch bedrijf gericht op het fokken, mesten en houden van runderen, varkens, schapen, geiten, pluimvee, tamme konijnen en pelsdieren.

Zorgvuldige veehouderij

Veehouderij die door het treffen van maatregelen, onder andere gericht op landschap, het verder sluiten van kringlopen op lokaal niveau, emissiebeperking en gezondheid voor mens en dier, ruimtelijk en maatschappelijk optimaal is ingepast in zijn omgeving.

¹ De SER Brabant is tegenwoordig opgegaan in Brabant Advies.

Hoofdstuk 1: Inleiding en onderzoeksformulering

De onderzoeksformulering bestaat uit een probleembeschrijving, een centrale vraag en een doelstelling.² Deze bestanddelen van de onderzoeksformulering zullen allereerst behandeld worden. Daaropvolgend zullen de deelvragen, de onderzoeksstrategieën en de verantwoording behandeld worden. De bronnen en methoden worden bij de verantwoording uitgewerkt. Bij de uitwerking van de onderzoeksstrategieën wordt per deelvraag stilgestaan bij de volgende twee vragen: waarom is deze deelvraag relevant voor het onderzoek en waar kan ik de informatie vinden om uiteindelijk een antwoord te kunnen formuleren op de voorliggende deelvraag?

§1.1 Onderzoeksaanleiding

De provincie Noord-Brabant heeft de grootste veedichtheid van Nederland.³ Het maatschappelijk en economisch belang van de veehouderij is groot, omdat de agrofoodsector in tien procent van het inkomen in Noord-Brabant voorziet.⁴ Agrofood gaat over alles wat de agrarische sector voortbrengt en waar consumenten van genieten.⁵ Van de productie tot het bewerken, verwerken, vermarkten en distribueren ervan. Het overgrote deel van de Noord-Brabantse export wordt verzorgd door de clusters chemie, agrofood en high tech systemen en materialen (hierna te noemen: HTSM).⁶ Op het gebied van werkgelegenheid en export is de agrofoodsector, op de HTSM-sector na, de grootste economie van Noord-Brabant. Echter, ten aanzien van de agrofoodsector vraagt de Nederlandse maatschappij om minder overlast, gezondere producten, een schoner milieu en meer dierenwelzijn. Derhalve staat de verhouding tussen de veehouderij en de samenleving onder druk en is een transitie binnen deze sector noodzakelijk.

De provincie Noord-Brabant heeft de ambitie uitgesproken om in 2020 tot de meest innovatieve, duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa te behoren, waarbij de gezondheid en het welzijn van mens en dier gewaarborgd zijn.⁷ In Noord-Brabant bestaat dan een vitale, duurzame en maatschappelijk gewaardeerde agrofoodsector. Een sector die in balans staat met de omgeving, waarbij veel aandacht is voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu. Duurzaamheid zal binnen alle activiteiten (produceren, bewerken, vermarkten en distribueren) een steeds belangrijker rol gaan spelen.⁸ De kwaliteit en de toegevoegde waarde die vanuit de agrarische ondernemers wordt geleverd, duidt de provincie Noord-Brabant met de volgende term aan: 'Brabant Quality'.⁹

Gedeputeerde Staten (hierna te noemen: GS) hebben in het bestuursakkoord 'Beweging in Brabant 2015-2019' het voornemen uitgesproken om de agrofoodsector om te vormen naar een meer duurzame sector.¹⁰ In dat kader heeft de provincie Noord-Brabant de 'Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020' (hierna te noemen: UBA 2016-2020) vastgesteld. In de UBA 2016-2020 staan zes pijlers, die allen in onderlinge samenhang moeten bijdragen aan de transitiedoelstellingen, aangegeven. De UBA 2016-2020 kent de volgende pijlers: Gezondheid, Overlast aanpakken, Verbinden en aanjagen, Circulaire economie, Innovatie en Heldere kaders. Binnen de pijler Heldere kaders staat het ontwikkelen, implementeren en uitvoering geven aan duidelijke en adequate regelgeving om het transitieproces naar een duurzame agrofoodsector te stimuleren centraal.

² Van Schaaijk 2011, p. 58.

³ T. de Koeijer e.a., *Scenario's voor grondgebondenheid*, Wageningen: LEI Wageningen UR 2014.

⁴ 'Op weg naar een zorgvuldige veehouderij', Brabantse agrofood, brabantse-agrofood2020.nl (zoek op *veehouderij*).

⁵ Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020, p. 11.

⁶ 'Brabant vernieuwt', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *vernieuwen*).

⁷ 'Agrofood in Brabant', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *agrofood*).

⁸ 'Brabant Quality', Brabantse agrofood, brabantse-agrofood2020.nl (zoek op *Brabant quality*).

⁹ Projectplan: Heldere kaders 2017

¹⁰ 'Bestuursakkoord Beweging in Brabant 2015-2019', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *beweging in Brabant*).

Bovendien wordt door de opdrachtgever geconstateerd dat bestaande regelgeving binnen de provincie Noord-Brabant niet altijd goed op elkaar aansluit en derhalve wordt het onderzoek alleen binnen deze pijler verricht.

Op dit moment worden er aanpassingen verricht aan de Verordening ruimte 2014 - met de daaronder vallende Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (hierna te noemen: BZV) - en de Verordening natuurbescherming. Deze verordeningen worden in het kader van de pijler Heldere kaders aan een optimalisatie onderworpen. De provincie Noord-Brabant kent echter een nog veel breder palet aan verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels. De opdrachtgever wil weten welke provinciale regelgeving een bijdrage levert aan het proces naar een duurzame agrofoodsector, welke regelgeving een aanpassing vergt om daarmee de transitie van de agrofoodsector te versterken en welke regelgeving absoluut met de ambitie van GS botst. Voorts is het mogelijk dat tijdens het onderzoek blijkt dat er specifieke aspecten van een verordening, (subsidie)regeling of beleidsregels overbodig zijn geworden. Mocht deze situatie zich voordoen, dan wordt deze constatering in het advies aan de opdrachtgever verwoord. De regelgeving wordt sectoraal beoordeeld. Dat betekent dat alleen de relevante bepalingen met betrekking tot agrofoodsector beoordeeld zullen worden.

Op basis van de onderzoeksresultaten wordt een adviesrapport opgesteld. In dat rapport komen duidelijke conclusies en aanbevelingen te staan met betrekking tot de bijdrage die de provinciale regelgeving op dit moment aan de transitie van de agrofoodsector al dan niet levert.

§1.2 Centrale vraag

De centrale vraag luidt als volgt: *‘Welke aanbevelingen kunnen aan het cluster Ruimte, team Agrofood van de provincie Noord-Brabant worden gedaan met betrekking tot de bijdrage die de provinciale regelgeving levert aan de transitie van de agrofoodsector?’*

§1.3 Doelstelling

Op maandag 29 mei 2017 wordt er een adviesrapport overhandigd aan mevrouw mr. ing. M.L.P.J. van Bommel en de heer G.T.J. ter Hart van het cluster Ruimte, team Agrofood van de provincie Noord-Brabant. In het adviesrapport worden heldere en weloverwogen conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan met betrekking tot de bijdrage die de provinciale regelgeving op dit moment aan de transitie van de agrofoodsector levert en welke bepalingen aan een optimalisatie onderworpen moeten worden. De conclusies en aanbevelingen worden op een zodanige wijze gepresenteerd, zodat het cluster Ruimte, team Agrofood vervolgstappen kan maken ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector in Noord-Brabant.

§1.4 Deelvragen

Om tot de beantwoording van de centrale vraag te komen, zijn er een drietal deelvragen geformuleerd. De deelvragen worden hieronder weergegeven.

a. Deelvraag 1:

- ‘Welk landbouwbeleid hanteert de Europese Unie, de Rijksoverheid en de provincie Noord-Brabant ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector en welke ambitie heeft de provincie Noord-Brabant ten aanzien van de agrofoodsector?’

b. Deelvraag 2:

- ‘Welke provinciale verordeningen, beleidsregels en regelingen zijn relevant ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector in Noord-Brabant en wat is hun bijdrage hierin?’

c. Deelvraag 3:

- 'Welke maatregelen zijn essentieel om de provinciale regelgeving zodanig aan te passen, zodat zij een positieve bijdrage leveren aan de transitie van de agrofoodsector?'

§1.5 Onderzoeksstrategieën

In samenhang met de bovenstaande deelvragen wordt de onderzoeksstrategie bepaald. In het kader van een juridisch onderzoek bestaan twee soorten onderzoeksstrategieën, namelijk een 'onderzoek van het recht' en een 'onderzoek van de praktijk'.¹¹ Per deelvraag wordt, direct dan wel indirect, aangegeven welke onderzoeksstrategie gehanteerd wordt.

§1.5.1 Deelvraag 1

'Welk landbouwbeleid hanteert de Europese Unie, de Rijksoverheid en de provincie Noord-Brabant ten aanzien van de agrofoodsector en welke ambitie heeft de provincie Noord-Brabant ten aanzien van de agrofoodsector?'

- Een literatuuronderzoek is geschikt om deze deelvraag te kunnen beantwoorden. Allereerst moet via de website van de Europese Unie achterhaald worden welk beleid de Europese Unie hanteert ten aanzien van de agrofoodsector. Diverse Europese verordeningen zijn van belang om tot een beantwoording van deze deelvraag te komen. Het beleid van de Rijksoverheid wordt tevens van digitale bronnen gehaald, zoals de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Deze organisatie is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken, maar voert tevens opdrachten uit voor andere ministeries, waaronder het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. Daarnaast werkt de organisatie tevens voor de Europese Unie.¹² Bij de beantwoording van dit gedeelte van de deelvraag (landbouwbeleid van de Rijksoverheid) worden diverse kamerstukken bestudeerd.

Bij de provincie Noord-Brabant zijn diverse documenten beschikbaar die een bijdrage kunnen leveren – en daarmee relevant zijn – aan de beantwoording van deze deelvraag. Het betreft hier het bestuursakkoord 'Beweging in Brabant 2015-2019', de UBA 2016-2020 en het onderzoeksrapport van de commissie Van Doorn.¹³ Daarnaast zijn ook diverse Statenvoorstellen van belang om deze deelvraag te kunnen beantwoorden. De onderzoeker tracht met deze deelvraag de lezer van het uiteindelijke adviesrapport, op een beschrijvende wijze, mee te nemen in het landbouwbeleid van de diverse overheidslagen en de problematiek die zich in Noord-Brabant afspeelt.

§1.5.2 Deelvraag 2

'Welke provinciale verordeningen, beleidsregels en regelingen zijn relevant ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector in Noord-Brabant en wat is hun bijdrage hierin?'

- Een rechtsbronnenonderzoek leidt tot de beantwoording van deze deelvraag. De provincie Noord-Brabant kent een breed palet aan provinciale regelgeving. Niet alle verordeningen, regelingen en beleidsregels zijn voor het onderzoek relevant en derhalve worden deze niet inhoudelijk beoordeeld. Tijdens de beantwoording van deze deelvraag wordt slechts gebruik gemaakt van één criteria. Alle provinciale regelgeving zal beoordeeld worden op basis van de officiële titel dan wel de citeertitel. Uit deze selectieronde ontstaat een grove selectie tussen relevante en irrelevante regelgeving. De relevante regelgeving zal

¹¹ Van Schaaijk 2011, p. 78.

¹² 'Over Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)', Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, rvo.nl (zoek op *Wat doet RVO.nl*).

¹³ D. van Doorn e.a., *Al het vlees duurzaam. De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020*, 's-Hertogenbosch: Commissie Van Doorn 2011.

na deze selectieronde beknopt toegelicht worden. Tijdens de selectieronde wordt een intern document gebruikt waarin de huidige provinciale regelgeving geordend wordt weergegeven. Daarnaast wordt de relevante regelgeving via www.overheid.nl geraadpleegd, zodat een beknopte, inhoudelijke toelichting gegeven kan worden.

Deze deelvraag neemt een belangrijke positie in bij de beantwoording van de centrale vraag. Voor de beantwoording van de centrale vraag is het van belang om in kaart te brengen welke provinciale regelgeving relevant is voor de transitie van de agrofoodsector, zodat onderzocht kan worden of deze regelgeving aan een optimalisatie onderworpen moet worden.

§1.5.3 Deelvraag 3

‘Welke maatregelen zijn essentieel om de provinciale regelgeving zodanig aan te passen, zodat deze een positieve bijdrage leveren aan de transitie van de agrofoodsector?’

- Er wordt voortgeborduurd op de resultaten die voortvloeien uit de inventarisatie en de beoordeling van de provinciale regelgeving (zie paragraaf 1.5.2). Na de beantwoording van de tweede deelvraag, wordt bij de derde deelvraag onderzocht welke maatregelen geschikt zijn om belemmerende provinciale regelgeving aan te passen. Dit vergt hoofdzakelijk een praktijkgericht onderzoek. Op dit moment is de opdrachtgever bezig met de actualisatie van de Verordening ruimte 2014 en de Verordening natuurbescherming. Het is van belang dat gezamenlijk de toetsingscriteria worden opgesteld. De criteria zijn in samenspraak met de opdrachtgever tot stand gekomen, aangezien deze deels nog niet geformuleerd waren. De regelgeving wordt aan de hand van onderstaande criteria getoetst:
 - a. Met welk doel is de regelgeving destijds opgesteld?
 - b. Wat is de kern van de regelgeving?
 - c. Bevat de regeling reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?
 - Zo ja, kennen deze bepalingen een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking?
 - d. Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen?

De provinciale regelgeving wordt geraadpleegd via www.overheid.nl. Deze deelvraag hangt nauw samen met de tweede deelvraag en vormen gezamenlijk de basis voor de beantwoording van de centrale vraag. De opdrachtgever is zeer geïnteresseerd in de uitkomst van deze deelvraag. Hier wordt namelijk geconstateerd welke provinciale regelgeving een aanpassing vergt en welke maatregelen daarvoor beschikbaar zijn.

§1.6 Verantwoording

Het onderzoek kenmerkt zich voornamelijk als een wetstechnisch onderzoek. Het verwerven van informatie geschiedt voornamelijk door middel van de bestudering van de huidige provinciale verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels. In het kader van de onderzoeksstrategieën wordt tijdens het onderzoek voornamelijk aan rechtsbronnenonderzoek gedaan. Dit verhoogt de betrouwbaarheid van het onderzoek, aangezien de provinciale regelgeving via www.overheid.nl te raadplegen zijn. Deze website is in het bezit van de meest recente versies van alle regelgeving van de provincie Noord-Brabant en dat sluit uit dat het onderzoek wordt gebaseerd op verouderde regelgeving. Bovendien is gekozen voor een aantal interne documenten van de provincie Noord-Brabant, zoals de UBA 2016-2020, het bestuursakkoord ‘Beweging in Brabant 2015-2019’ en diverse Statenvoorstellen. Dit zijn betrouwbare documenten die gebruikt kunnen worden voor de beantwoording van met name de eerste deelvraag.

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een aantal websites, zoals de website van de Europese Unie, de Rijksoverheid, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het ministerie van Economische Zaken en van de provincie Noord-Brabant. Voorts wordt tijdens het onderzoek gebruik gemaakt van literatuur. Aangezien het onderzoek zich als een wetstechnisch onderzoek kenmerkt, zich richt op de transitie van de agrofoodsector en derhalve weinig geschreven literatuur kent, bevat de literatuurlijst slechts een tweetal boeken. De besprekingen met de opdrachtgever worden niet in een afzonderlijke bijlage geplaatst, aangezien de bespreking van de toetsingscriteria niet als een interview verwoord kunnen worden.

§1.7 Leeswijzer

In hoofdstuk twee staat de gehele transitie van de agrofoodsector centraal. Daarbij worden de volgende aspecten besproken: de beleidskaders van de drie overheidslagen en de bijbehorende steunmaatregelen, de aanleiding van de transitie, het juridisch kader van een burgerinitiatief, de problematiek die zich op dit moment in Noord-Brabant afspeelt, de ambitie die de provincie Noord-Brabant heeft verwoord ten aanzien van de agrofoodsector en de vergelijking tussen het GLB en het landbouwbeleid van de provincie Noord-Brabant. In hoofdstuk drie wordt een eerste grove selectie gemaakt tussen relevante en irrelevante provinciale regelgeving. Op basis van de officiële naam dan wel de citeertitel wordt de regelgeving geïnventariseerd en geselecteerd. Daarbij wordt bij iedere afzonderlijke regelgeving een beknopte, inhoudelijke toelichting gegeven. In hoofdstuk vier wordt de geselecteerde regelgeving inhoudelijk onderzocht. De inhoud van de regelgeving wordt geanalyseerd en beoordeeld en daarbij wordt, mits van toepassing, een aanbeveling gedaan met betrekking tot de wijze waarop een bepaling geactualiseerd zou kunnen worden. In het vijfde hoofdstuk worden de conclusies, gebaseerd op de resultaten uit het onderzoek, getrokken en worden aanbevelingen gedaan aan het cluster Ruimte, team Agrofood van de provincie Noord-Brabant.

Hoofdstuk 2: Agrarische beleidskaders in relatie tot de transitie van de agrofoodsector

Ten geleide

In dit hoofdstuk wordt onderzocht of de provincie Noord-Brabant beleid heeft verwoord ten aanzien van de agrofoodsector. Om een duidelijk beeld te krijgen van de transitie van de agrofoodsector, is het van belang om allereerst de landbouwkaders van de Europese Unie en de Rijksoverheid te verwoorden (zie §2.1). In deze paragraaf wordt beschreven welk beleid de Europese Unie en de Rijksoverheid hanteren met betrekking tot de agrarische sector en welke maatregelen uit dit beleid voortvloeien. Vervolgens komt het landbouwbeleid van de provincie Noord-Brabant aan de orde (zie §2.2). In deze paragraaf zal de problematiek in Noord-Brabant (§2.2.1) en het juridisch kader omtrent het burgerinitiatief (§2.2.1.1), de aanleiding van de transitie (§ 2.2.2) en de ambitie van de provincie Noord-Brabant ten aanzien van de agrofoodsector verwoord worden (§2.2.3). Aan de hand van deze paragrafen wordt een vergelijking gemaakt tussen beide beleidskaders en zal beschreven worden of het beleid van de provincie Noord-Brabant in strijd is met het beleid van de Europese Unie en/of de Rijksoverheid (zie §2.3). Ten slotte komt de tussenconclusie van dit hoofdstuk in de laatste paragraaf aan bod (zie §2.4).

§2.1 Landbouwbeleid van de Europese Unie en de Rijksoverheid

Het Europees Parlement en de Europese Raad hebben samen met de Europese lidstaten een Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (hierna te noemen: GLB) opgesteld. De grondslag van het GLB staat in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna te noemen: VWEU) verwoord. Het GLB is in beginsel opgericht om agrarische ondernemers van een redelijk basisinkomen te voorzien en om er zorg voor te dragen dat consumenten verzekerd zijn van voldoende voedingsmiddelen.¹⁴ Het voormalige GLB-systeem heeft ertoe geleid dat enorme voedingsoverschotten zijn ontstaan, aangezien de agrariër altijd zijn producten kon verkopen en daar een gegarandeerde minimumprijs voor in ontvangst kon nemen. Met de huidige GLB-constructie tracht de Europese Unie de Europese landbouwsector enerzijds te verduurzamen en anderzijds te versterken. Om die reden hebben het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese lidstaten een aantal doelstellingen opgesteld, te weten:¹⁵

- a. de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren te verzekeren;
- b. de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren, met name door het hoofdelijk inkomen te verhogen;
- c. de markten te stabiliseren;
- d. de voorziening veilig te stellen;
- e. redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren.

Het versterken van de Europese landbouwsector wordt bewerkstelligd door agrariërs van inkomenssteun te voorzien. Deze financiële steun heeft als doelstelling om het inkomen van agrariërs te stabiliseren.¹⁶ Door het verstrekken van subsidies probeert de Europese Unie ervoor te zorgen dat agrariërs duurzamer en meer maatschappelijk betrokken gaan ondernemen.¹⁷ Daarmee samenhangend bestaat het GLB uit twee pijlers. De eerste pijler betreft de Gemeenschappelijke marktordening voor landbouwproducten (hierna te noemen: GMO) en de rechtstreekse betalingen aan landbouwers en de tweede pijler

¹⁴ 'Historie', GLB toekomst, toekomstglb.nl (zoek op *Over het GLB*).

¹⁵ Artikel 39, eerste lid, VWEU

¹⁶ 'Het EU-landbouwbeleid in uw land', Europese Commissie, europa.eu (zoek op *gemeenschappelijk landbouwbeleid*).

¹⁷ 'Directe betalingen GLB', Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, rvo.nl (zoek op *directe betalingen GLB*).

betreft het beleid voor plattelandontwikkeling.¹⁸ Ten tijde van de implementatie van het voormalige GLB-systeem bestonden er eenentwintig GMO's. Deze GMO's zijn in het huidige GLB-systeem in één GMO samengevoegd.¹⁹ In de eerste pijler staan diverse landbouwproducten vermeld die onder het GLB vallen. Deze pijler kent echter ook diverse interne- en externe regels. De interne regels zien op de marktinterventie en op de afzet en producentenorganisaties en de externe regels zien op de handel met derde-landen. Binnen het kader van de eerste pijler vindt een ont koppeling plaats van het systeem tussen landbouwsteun en productie ten voordele van een inkomenssteun naar een systeem waarin elk onderdeel met doeleinden wordt verbonden. Binnen het huidige GLB zijn de lidstaten van de Europese Unie in ieder geval verplicht om de eerste drie steunmaatregelen te implementeren, op rijks- of provinciaal niveau.²⁰ De eerste pijler kent de volgende steunmaatregelen:²¹

- a. basisbetaling per hectare;
- b. vergroeningsbetaling;
- c. bijkomende betaling voor jonge landbouwers;
- d. herverdelingsbetaling;
- e. aanvullende inkomenssteun;
- f. aan de productie gekoppelde steun voor bepaalde gebieden of soorten landbouw;
- g. financiële tegemoetkoming kleine agrariërs.

Bovendien kent het huidige GLB een tweede pijler. Deze pijler kent zes prioriteiten ten aanzien van het ontwikkelingsbeleid voor de landbouwsector, te weten:²²

- a. bevorderen kennisoverdracht en innovatie;
- b. vergroten levensvatbaarheid en concurrentievermogen van alle landbouwtypen;
- c. bevorderen van de organisatie van de voedselketen, dierenwelzijn en risicobeheer in de landbouwsector;
- d. herstellen, in stand houden en verbeteren van ecosystemen die verbonden zijn aan de landbouw;
- e. bevorderen van het gebruik van hulpbronnen (water en energie) en het ondersteunen van de omschakeling naar een koolstofarme economie;
- f. bevorderen van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling.

Deze pijler heeft voornamelijk betrekking op de plattelandontwikkeling en voorziet in de medefinanciering, op nationaal- of regionaal niveau, van de ontwikkeling van plattelandontwikkelingsprogramma's bij de lidstaten van de Europese Unie.²³ Het plattelandontwikkelingsbeleid vloeit voort uit het GLB en draagt bij aan de verwezenlijking van de volgende doelstellingen:²⁴

- a. stimuleren van concurrerende landbouw;
- b. zorgen voor een duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en klimaatactie;
- c. realiseren van een evenwichtige territoriale ontwikkeling van plattelandseconomieën en –gemeenschappen;
- d. het steunen van risicopreventie en –beheer op het niveau van het landbouwbedrijf.

Het plattelandontwikkelingsbeleid wordt gefinancierd vanuit het Europees Landbouwgarantiefonds en het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling.²⁵

¹⁸ 'De eerste pijler van het GLB: I – Gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor landbouwproducten', Europees Parlement, europarl.europa.eu (zoek op *eerste pijler GLB*).

¹⁹ Verordening (EU) 1308/2013

²⁰ 'De eerste pijler van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB): II – Rechtstreekse betalingen aan landbouwers', Europees Parlement, europarl.europa.eu (zoek op *gemeenschappelijk landbouwbeleid*).

²¹ Artikel 1, sub b, Verordening (EU) 1307/2013

²² Artikel 5, Verordening (EU) 1305/2013

²³ 'De tweede pijler van het GLB: het beleid voor plattelandontwikkeling', Europees Parlement, europarl.europa.eu (zoek op *plattelandontwikkeling*).

²⁴ Artikel 4, Verordening (EU) 1305/2013

²⁵ Artikel 3, eerste lid, sub a en b, Verordening (EU) 1306/2013

De tenuitvoerlegging van de doelstellingen van het ontwikkelingsbeleid van de landbouwsector steunt op programma's voor plattelandontwikkeling die door de lidstaten worden voorbereid.²⁶ Deze programma's vinden hun grondslag in een reeks maatregelen die beschreven worden in Verordening (EU) nr. 1305/2013. De maatregelen staan in bijlage 1 verwoord. De maatregelen hebben onder andere betrekking op de volgende gebieden: acties inzake kennisoverdracht en voorlichting, steun voor biologische landbouw en betalingen voor dierenwelzijn.

De Rijksoverheid heeft in samenspraak met het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese lidstaten het GLB vormgegeven. Iedere lidstaat behoudt de soevereiniteit ten aanzien van het landbouwbeleid, mits dit beleid binnen het kader van het GLB past. Toenmalig staatssecretaris Dijkstra van het ministerie van Economische Zaken heeft destijds per brief de Tweede Kamer geïnformeerd met betrekking tot de implementatie van het GLB voor de periode 2014-2020 en welke invulling het kabinet aan het GLB gaat geven.²⁷ De staatssecretaris heeft namens het kabinet aangegeven dat het van belang is dat de Nederlandse agrarische sector zich gaat focussen op verdere verduurzaming en ontwikkeling. Daarbij moet de sector investeren in het borgen van een gelijk speelveld voor agrariërs. Ten aanzien van het GLB heeft het kabinet besloten om in te zetten op een eerlijke hectarepremie, een passende vergroening en een plattelandontwikkelingsprogramma (hierna te noemen: POP3).²⁸ Het POP3 draagt bij aan een concurrerende, innovatieve, duurzame en toekomstbestendige agrarische sector, waarbij thema's zoals klimaat, energie, milieu, dierenwelzijn, voedselkwaliteit- en veiligheid, dier- en plantgezondheid en ruimtelijke ordening aan bod komen.²⁹ Bovendien is door het Europees Parlement en de Europese Raad bepaald dat het kabinet ten minste drie steunmaatregelen in het nationale dan wel de regionale wet- en regelgeving moet implementeren.³⁰ Met betrekking tot deze steunmaatregelen heeft het kabinet besloten om vijf van de zeven maatregelen in te voeren, te weten:³¹

- a. de invulling van de vergroeningsverplichting;
- b. de extra ondersteuning voor jonge boeren;
- c. de interne convergentie (hectarepremie);
- d. de toegang tot de directe betalingen;
- e. de internationale doelen.

§2.1.1 Vergroeningsverplichting

Het kabinet acht een goede biodiversiteit, milieukwaliteit en bescherming van het klimaat van groot belang voor de leefomgeving en voor de agrarische productie. Het kabinet heeft de drie verplichte vergroeningsmaatregelen (behoud blijvend grasland, ecologische aandachtsgebieden en gewasdiversificatie) conform de Europese vergroeningsmaatregelen vastgesteld. Ten behoeve van blijvend grasland heeft het kabinet, in samenwerking met de Europese Unie, speciale beschermingszones opgericht. Deze zones worden aangeduid als Natura2000-gebieden en bestaan voornamelijk uit gebieden met natuurlijke habitats. Deze habitats dienen in een gunstige staat van instandhouding te worden gehouden dan wel hersteld te worden.³² Het kabinet beschermt de Natura2000-gebieden door agrariërs te verbieden om gronden, die binnen deze zones vallen, om te ploegen dan wel om te zetten.³³ De overige graslanden worden middels een nationale monitoring, zonder verplichtingen voor de individuele agrariërs, gecontroleerd.³⁴

²⁶ 'De tweede pijler van het GLB: het beleid voor plattelandontwikkeling', Europees Parlement, europarl.europa.eu (zoek op plattelandontwikkeling).

²⁷ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 1.

²⁸ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 2.

²⁹ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 9.

³⁰ Artikel 43, tweede lid, VWEU

³¹ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 3.

³² Artikel 45, eerste lid, Verordening (EU) 1307/2013 jo. artikel 3, eerste lid, Richtlijn 92/43/EEG

³³ Artikel 45, eerste lid, Verordening (EU) 1307/2013

³⁴ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 4.

Ten behoeve van de ecologische aandachtsgebieden heeft het kabinet bepaald dat de volgende gebieden beschouwd moeten worden als ecologisch aandachtsgebied:³⁵

- a. beheerde akkerrand, waarbij aangrenzende sloten, vanggewas, eiwitgewassen en bepaalde landschapselementen mogen worden meegeteld;³⁶
- b. onbeheerde akkerrand, zonder beheereisen;
- c. bufferstroken;³⁷
- d. natuurvriendelijke oevers;
- e. combinaties tussen percelen met stroken of akkerranden ten behoeve van de biodiversiteit en percelen waarop bepaalde eiwitwassen worden geteeld.

Ten slotte wordt de gewasdiversificatie ingevuld met de teelt van bepaalde eiwitgewassen. Met deze teelt worden combinatiepakketten ingesteld en hierdoor kan de teelt van veevoergewassen gestimuleerd worden.³⁸ In welke mate de gewasdiversificatie voor de agrariër verplicht is, hangt af van de hectare bouwlandgrond de agrariër in bezit heeft (zie bijlage 2 voor de vergroeningseisen).³⁹

§2.1.2 Extra ondersteuning voor jonge boeren

Het kabinet vindt het belangrijk om jonge agrariërs te stimuleren vanwege het belang van de toekomst, de ontwikkeling en de maatschappelijke positie van de agrarische sector. Het kabinet kent een jaarlijkse betaling toe aan jonge agrariërs die recht hebben op een basisbetalingsregeling of regeling inzake een betaling voor jonge agrariërs.⁴⁰ De betaling voor jonge agrariërs wordt gedurende een periode van ten hoogste vijf jaar toegekend.⁴¹ Daarbij kan het kabinet jaarlijks het vaste aantal hectare herberekenen, mits er aanzienlijke veranderingen optreden in het aantal jonge agrariërs die de betaling aanvragen of in de omvang van bedrijven van jonge agrariërs.⁴² De extra betaling moet ieder jaar opnieuw aangevraagd worden middels een gecombineerde opgave.

§2.1.3 Interne convergentie

Door de dynamiek in de agrarische sector komt het steeds vaker voor dat vergelijkbare bedrijven ongelijke directe betalingen ontvangen, omdat deze in het verleden gebaseerd zijn op de geleverde agrarische productie en ontvangen premies.⁴³ Het kabinet wil dat de overgang naar het systeem van gelijke hectarebetalingen geleidelijk en voorspelbaar wordt ingevoerd, zodat bedrijven zich kunnen voorbereiden en aanpassen. Vanaf 2019 bestaat er een systeem van een gelijke basispremie van ongeveer € 290,17 per hectare en een vergroeningspremie van ongeveer € 120,00 per hectare in Nederland.⁴⁴ Op dit moment bestaan er nog bedrijven die een hoge betaling of toeslag genieten. Het kabinet wil deze bedrijven laten toegroeien naar een gelijke hectarepremie in 2019. Het GLB geeft de mogelijkheid om in uitzonderlijke en noodzakelijke situaties, waarbij de productie in bepaalde sectoren op peil gehouden moet worden, de gekoppelde betalingen opnieuw in te voeren.⁴⁵ Het kabinet volgt dit beleid niet en heeft bepaald dat Nederland voor een blijvende ontkoppeling kiest, aangezien het streven naar een gelijke hectarebetaling en het doen eindigen van de historische referenties het uitgangspunt is.

³⁵ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 5.

³⁶ Artikel 46, tweede lid, sub c, Verordening (EU) 1307/2013

³⁷ Artikel 46, tweede lid, sub d, Verordening (EU) 1307/2013

³⁸ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 6.

³⁹ 'Vergroeningseis Gewasdiversificatie 2016', Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, rvo.nl (zoek op *gewasdiversificatie*).

⁴⁰ Artikel 50, eerste lid, Verordening (EU) 1307/2013

⁴¹ Artikel 50, vijfde lid, Verordening (EU) 1307/2013

⁴² Artikel 50, tiende lid, alinea 3, Verordening (EU) 1307/2013

⁴³ Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168, p. 7.

⁴⁴ 'Van toeslagrechten naar betalingsrechten', Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, rvo.nl (zoek op *toeslag- en betalingsrechten*).

⁴⁵ Artikel 52, derde lid, Verordening (EU) 1307/2013

§2.1.4 Toegang tot de directe betalingen

Directe betalingen, ook wel GLB-betalingen genoemd, zijn bedoeld om vernieuwingen te bevorderen, duurzame landbouwproductie te stimuleren en dierenwelzijn te verbeteren. Het GLB kent vier soorten GLB-betalingen, namelijk de basisbetaling, de vergroeningsbetaling, de extra betaling aan jonge landbouwers en de graasdierpremie.⁴⁶ Deze subsidievorm is bestemd voor alle actieve agrariërs en hun subsidiabele landbouwgronden. In Europese wetgeving is bepaald dat lidstaten moeten besluiten om geen directe betalingen toe te kennen aan een agrariër, indien de toe te kennen directe betaling lager is dan € 100,00.⁴⁷ Het kabinet hanteert een ondergrens van € 500,00 per agrariër per jaar. Op deze wijze tracht het kabinet kleine en hobbymatige bedrijven uit te sluiten en disproportionele uitvoeringslasten te voorkomen.⁴⁸

§2.1.5 Internationale doelen

Het kabinet gebruikt de middelen van het GLB om agrariërs te ondersteunen bij investeringen en innovaties om te voldoen aan de internationale doelen, met name op het gebied van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn water.⁴⁹

§2.2 Landbouwbeleid van de provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant kent ten aanzien van het GLB een bescheiden hoeveelheid beleid en deze ziet voornamelijk op het POP3. Het POP3 is één van de drie Europese subsidieprogramma's om de agrarische sector te laten ontwikkelen, verduurzamen en innoveren.⁵⁰ Het programma loopt in 2020 ten einde en tot die tijd kunnen er subsidies aangevraagd worden. Het POP3 kent een verschil ten aanzien van het vorige programma (POP2), namelijk dat de provincies de subsidies die voortvloeien uit het POP3 verstrekken. De provincie Noord-Brabant kent negen verschillende POP3-subsidies, namelijk:⁵¹

- a. POP3 Noord-Brabant Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische bedrijven 2017;
- b. POP3 Noord-Brabant Herstel- en inrichtingsmaatregelen natuur en biodiversiteit 2017;
- c. POP3 Noord-Brabant Herstel- en inrichtingsmaatregelen water 2017;
- d. POP3 Noord-Brabant Samenwerking in het kader van EIP 2017;
- e. POP3 Noord-Brabant Trainingen, workshops, ondernemingscoaching en demonstraties 2017;
- f. Fysieke investeringen in verduurzaming en innovatie van agrarische ondernemingen van jonge landbouwers;
- g. Investerings in kavelruil en bedrijfsverplaatsing;
- h. LEADER;
- i. Agrarisch natuurbeheer.

De provincie Noord-Brabant moedigt agrariërs aan om gebruik te maken van de subsidies die de Europese Unie verstrekt.

§2.2.1 Aanleiding transitie agrofoodsector

De transitie van de agrofoodsector is middels een burgerinitiatief op de agenda van Provinciale Staten (hierna te noemen: PS) terechtgekomen. Op 10 juli 2009 hebben mevrouw S.H. Borsboom en mevrouw G.J.P. van Eupen-Stoks het burgerinitiatief 'Megastallen-Nee burgerinitiatief inzake de gevolgen van schaalvergroting in de bio-industrie in Noord-Brabant' bij de voorzitter van PS, de toenmalige Commissaris van de

⁴⁶ 'Directe betalingen GLB', Rijkdienst voor Ondernemend Nederland, rvo.nl (zoek op *directe GLB-steun*).

⁴⁷ Artikel 10, eerste lid, sub a, Verordening (EU) 1307/2013

⁴⁸ *Kamerstukken II* 2013/2014, 28625, 168, p. 8.

⁴⁹ *Kamerstukken II* 2013/2014, 28625, 168, p. 9.

⁵⁰ 'POP3-subsidies Noord-Brabant', Rijkdienst voor Ondernemend Nederland, mijn.rvo.nl (zoek op *POP3-subsidies*).

⁵¹ 'POP3 Brabant: Europese subsidie voor platteland', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *subsidie maatregelen POP3 Brabant*).

Koningin, ingediend.⁵² Zie bijlage 3 voor het ingediende burgerinitiatief. In totaal hebben 33.324 ingezetenen het initiatief ondertekend.⁵³ Ten tijde van de Statenvergadering d.d. 2 oktober 2009 hebben PS het ingediende burgerinitiatief procedureel behandeld.⁵⁴ De toenmalige plaatsvervanger van de Commissaris van de Koningin, de heer drs. W.T. Thuis, heeft mevrouw S.H. Borsboom, namens de initiatiefnemers en de indieners, het woord gegeven om het burgerinitiatief nader toe te lichten.⁵⁵ Uit de notulen van de Statenvergadering blijkt dat de inwoners van de provincie Noord-Brabant zich zorgen maken omtrent de ontwikkelingen binnen de landbouwsector in Noord-Brabant.

De uitgesproken bezorgdheid van de inwoners van ruim 33.000 inwoners van de provincie Noord-Brabant is, naar aanleiding van de mondelinge toelichting in de Statenzaal, in de notulen op schrift gesteld. De initiatiefnemers en indieners hebben verklaard dat het burgerinitiatief ziet op de Reconstructiewet concentratiegebieden en de provinciale reconstructieplannen, maar dat het voornamelijk bedoeld is om de negatieve impact van de concentratie en de schaalvergroting van de vee-industrie aan te duiden. De negatieve impact omvat een complex proces van de reconstructie van het landelijk gebied en ziet op ruimtelijke ordenings- en milieuaspecten en de bedreiging van de gezondheid en het welzijn van mens en dier.⁵⁶

Binnen de beleidskaders van de provincie Noord-Brabant bestonden landbouwonwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden. Binnen de verwevingsgebieden vonden de meeste uitbreidingen plaats en deze hebben, in samengaan met de Q-koortsuitbraak in 2007 in Noord-Brabant, ertoe geleid dat er steeds meer maatschappelijke weerstand is ontstaan.⁵⁷ De inzichten en omstandigheden zijn, sinds de invoering van de Reconstructiewet concentratiegebieden in 2002 en de vaststelling van de provinciale reconstructieplannen in 2005, gewijzigd. Deze wijzigingen hebben voornamelijk betrekking op de economische positie van de intensieve vee-industrie in Noord-Brabant en de risico's die deze industrie met zich teweeg brengt voor mens, dier en milieu. De ondertekenaars hebben een aantal voorstellen aan PS gedaan, zoals het beëindigen van vergunningverlening voor het exploiteren van nieuwe of uitbreiden van bestaande intensieve veehouderijen en de omvang van bouwblokken in de landbouwonwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden aan een maximum van 1,5 hectare onderwerpen. Over deze voorstellen hebben PS op 19 maart 2010 inhoudelijk gesproken en dit heeft geleid tot verschillende besluiten die het transitieproces in gang hebben gezet.

Naar aanleiding van het burgerinitiatief heeft de Sociaal-Economische Raad (hierna te noemen: SER) een advies gegeven ten aanzien van het ontwikkelingsperspectief van de agrofoodsector. Zie bijlage 4 voor het advies van de SER. Op 27 mei 2010 heeft de SER een adviesrapport aan PS gepresenteerd. De SER heeft PS geadviseerd om eigen initiatief te nemen ten aanzien van een uitvoeringsagenda voor de transitie van de agrofoodsector.⁵⁸ Daarbij geeft de SER aan dat het een complex en zeer belangrijk vraagstuk betreft en dat een commissie ingesteld moet worden die het toekomstbeeld en het ontwikkelingsperspectief van de agrofoodsector ondubbelzinnig in een uitvoeringagenda verwoord.

In het verlengde hiervan hebben GS op 7 december 2010 de commissie Van Doorn ingesteld. Deze commissie heeft de provincie Noord-Brabant geadviseerd ten aanzien

⁵² Statenvoorstel 58/09 A, 02/10/09, p. 2.

⁵³ 'Burgerinitiatief megastallen-nee groot succes!', Partij voor de Dieren, noordbrabant.partijvoordedieren.nl (zoek op *burgerinitiatief megastallen*).

⁵⁴ Statenvoorstel 58/09 A, 02/10/09.

⁵⁵ Statenvergadering notulen 13/10

⁵⁶ Statenvoorstel 13/10 A inzake negatieve gevolgen schaalvergroting intensieve veehouderij, p. 2.

⁵⁷ C. Sengers & M. van Ooijen, *Tussentijdse evaluatie BZV*, Amersfoort: Lysias Advies B.V. 2016, p. 7.

⁵⁸ SER Brabant, *Omslag Brabantse agrosector; naar een versnellingsagenda*, 's-Hertogenbosch: SER Brabant 2010, p. 7.

van de transitie van de agrofoodsector en heeft dit advies op schrift gesteld. In het rapport 'Al het vlees duurzaam' heeft de commissie Van Doorn het toekomstperspectief van de agrofoodsector in Noord-Brabant geschetst. Zie bijlage 5 voor het rapport 'Al het vlees duurzaam'. De commissie Van Doorn stelt dat de transitie van de agrofoodsector niet een eenzijdige verandering is, maar dat een ketenbrede aanpak vereist is om de transitie succesvol te laten zijn. Bovendien is in het rapport een termijn gesteld; in 2020 moet er alleen nog maar duurzaam vlees in de winkelschappen liggen.⁵⁹ Aangezien de transitie van de agrofoodsector een ketenbrede aanpak vereist, is op 1 september 2011 door zevenentwintig ketenpartners een akkoord gesloten met betrekking tot de voorstellen die voortvloeien uit het rapport van de commissie Van Doorn. Zie bijlage 6 voor het akkoord 'Verbond van Den Bosch'.

Het 'Brabantberaad', bestaande uit de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (hierna te noemen: ZLTO), de Brabantse Milieudefensie, de Provinciale Raad Gezondheid, de GGD'en, een vertegenwoordiging van Brabantse gemeenten en GS, heeft op 8 februari 2013 een overeenstemming bereikt inzake de nieuwe denklijn met betrekking tot de transitie van de agrofoodsector.⁶⁰ De ketenpartners willen, in samengaan met burgers en bedrijven, werken aan een integrale aanpak van een duurzame agrarische sector en gezonde voeding.⁶¹ De partners hebben eenentwintig punten geformuleerd met betrekking tot de (algemene) denklijn, het proces, de gezondheid, het gebiedsniveau, het bedrijfsniveau en het economisch perspectief van de zorgvuldige veehouderij (zie bijlage 7 voor de slotverklaring). De slotverklaring kent vijf algemene uitgangspunten, namelijk:

- a. de nieuwe denklijn geldt voor alle vormen van veehouderij;
- b. elke vergunning is een kans;
- c. Brabant zet de standaard voor de verduurzaming en vernieuwing van de veehouderij;
- d. leidend bij het invoeren van de denklijn zijn gezondheid, de afspraken binnen het Verbond van Den Bosch en een integrale benadering van duurzame landbouw en gezonde voeding;
- e. er wordt geïnvesteerd in duurzaamheid en innovatie en op termijn niet in administratieve systemen waarin het geld verdwijnt in rechten.

Een aantal gebieden in Noord-Brabant kennen een overbelaste situatie. Het reduceren van die overbelasting willen de ketenpartners realiseren door een systematische inzet van de omgevingsdialoog, een maatlat en wet- en regelgeving. De partijen zijn ervan bewust dat een enkelvoudige aanpak niet tot een oplossing leidt en dat dus een gezamenlijke aanpak vereist is. Innovatie op bedrijfsniveau wordt door de ketenpartners gestimuleerd, maar zonder een toename van de druk op gebiedsniveau. Daarbij willen de ketenpartners een toegevoegde waarde creëren door het gedrag van consumenten te veranderen.

Vanuit het perspectief van de slotverklaring 'Brabantberaad' hebben GS op 22 maart 2013 het Statenvoorstel 16/13 A inzake de Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020 op de agenda van de Statenvergadering geplaatst. Het Statenvoorstel geeft, in samenhang met de aanleiding van de transitie van de agrofoodsector (zie §2.2.2) en de reeds genoemde en door PS vastgestelde documenten, een nadere uitwerking van de gewenste transitie naar een zorgvuldige agrofoodsector.⁶² Het Statenvoorstel richt zich voornamelijk op een beleidswijziging voor de agrarische sector en de daarvoor te nemen maatregelen. GS hebben in het voorstel een 'denklijn' verwoord om aan te geven hoe de provincie Noord-Brabant de transitie van de agrofoodsector wil ondersteunen.

⁵⁹ D. van Doorn e.a., *Al het vlees duurzaam. De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020*, 's-Hertogenbosch: Commissie Van Doorn 2011, p. 3.

⁶⁰ 'Maatschappelijke partners bereiken overeenstemming over aanpak zorgvuldige veehouderij', Netwerk de Peelhorst, netwerkdopeelhorst.nl (zoek op *Brabantberaad*).

⁶¹ 'Slotverklaring Brabantberaad "zorgvuldige veehouderij"', p. 1.

⁶² Statenvoorstel 16/13 A, 22 maart 2013, p. 1.

De denklijn is gebaseerd op drie invalshoeken, te weten: voorwaarden op gebieds- en bedrijfsniveau en economisch perspectief landbouw en agrofood.⁶³

Om de transitie van de agrofoodsector te kunnen ondersteunen worden er vanuit de provincie Noord-Brabant voorwaarden gesteld aan de ontwikkelingen van landbouwondernemingen. Deze voorwaarden worden middels een meetlat, de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (hierna te noemen: BZV), ingevuld. Door het creëren van ontwikkelingsruimte op bedrijfsniveau probeert de provincie Noord-Brabant ervoor te zorgen dat iedere ontwikkeling zich richt op een duurzame agrofoodsector in 2020. Door minimumvereisten regelmatig te verhogen ontstaat er een trapsgewijze transitie. De uitgangspunten voor de zorgvuldigheidsscore zijn: alleen bovenwettelijke prestaties tellen, voldoende keuzevrijheid in maatregelen voor de ondernemer, betrouwbare borging is gerealiseerd, de score is flexibel en wordt regelmatig naar boven bijgesteld, de opzet is eenvoudig, transparant en toegankelijk en zoveel er wordt mogelijk aangesloten bij bestaande systemen.⁶⁴

Voorts is tevens de gehele ontwikkeling van alle agrarische ondernemingen samen in een gebied van belang. De provincie Noord-Brabant acht het van belang dat er een juiste relatie bestaat tussen de draagkracht van het gebied en de ontwikkelingen die er zich voordoen.⁶⁵ De provincie Noord-Brabant heeft een puntensysteem ontwikkeld, zodat op basis daarvan tot een bepaalde BZV-score kan worden gekomen. De BZV-score wordt bepaald voor het aantal dierplaatsen, stalsysteem, maatregelen en certificaten in de gewenste situatie.⁶⁶

De eerder beschreven ontwikkelingsruimte moet worden verdiend door verbeteringen in te voeren in de richting van verduurzaming. Echter, er worden ook acties ingezet met de retail om de agrariër een eerlijke prijs voor zijn producten te geven. Daarop aansluitend hebben GS op 27 augustus 2013 de eerste versie van de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2020 (hierna te noemen: UBA 2020) vastgesteld. In de UBA 2020 staan actiepunten geformuleerd om duurzaamheid en vernieuwing te realiseren in de hele agrofoodsector. De eerste versie van de UBA 2020 richt zich op de transitie langs vier sporen: Heldere kaders, Samenwerking, Saneren van knelpunten en Herwinnen van vertrouwen.⁶⁷ De UBA 2020 is in april 2016 aan een actualisatie onderworpen, hetgeen heeft geresulteerd in de UBA 2016-2020.

§2.2.1.1 Juridisch kader burgerinitiatief

Een burgerinitiatief kan niet door iedere ingezetene van Nederland bij de provincie Noord-Brabant ingediend worden. Om een dergelijk initiatief te kunnen indienen, moet de initiatiefgerechtigde niet alleen kiesgerechtigd zijn, maar tevens ingezetenen van de provincie Noord-Brabant.⁶⁸ Indien aan deze vereisten wordt voldaan, kan de initiatiefgerechtigde een schriftelijk verzoek tot plaatsing van een burgerinitiatief op de agenda van de vergadering van PS indienen bij de voorzitter van PS.⁶⁹ Het verzoekschrift bevat ten minste een nauwkeurige omschrijving van het burgerinitiatief, een toelichting, de persoonsgegevens, het adres en de handtekening van de verzoeker en de plaatsvervanger en een lijst met de persoonsgegevens, de adressen en de handtekeningen van de initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen.⁷⁰

⁶³ Statenvoorstel 16/13 A, 22 maart 2013, p. 5.

⁶⁴ Statenvoorstel 16/13 A, 22 maart 2013, p. 6.

⁶⁵ Statenvoorstel 16/13 A, 22 maart 2013, p. 9.

⁶⁶ Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij – versie 1.2, p. 11.

⁶⁷ Voortgang Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2013-2014, p. 7.

⁶⁸ Artikel 3 Verordening Burgerinitiatief jo. artikel B 2 Kieswet

⁶⁹ Artikel 5, eerste lid, Verordening Burgerinitiatief

⁷⁰ Artikel 5, tweede lid, Verordening Burgerinitiatief

PS beslist of het burgerinitiatief op de agenda van de vergadering van PS wordt geplaatst.⁷¹ De voorzitter van PS nodigt de verzoeker schriftelijk uit voor de vergadering en krijgt de gelegenheid om het betreffende burgerinitiatief mondeling toe te lichten.⁷² Acht PS het behandelen van het burgerinitiatief van belang, dan dient het besluit bekendgemaakt te worden in een van overheidswege uitgegeven blad of dag-, nieuws- of huis-aan-huisblad.⁷³ Zie bijlage 8 voor een schematisch overzicht van het juridisch kader.

§2.2.2 Problematiek in Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant wordt geconfronteerd met ernstige problematiek ten aanzien van de agrarische sector. Het betreft problematiek waar de Europese Unie en de Rijksoverheid geen passende oplossingen voor hebben verwoord. Om de ernst van de problematiek weer te geven, wordt hieronder een realistisch voorbeeld geschetst met betrekking tot de gemeenten Gemert, Deurne en Reusel (Oost-Brabant). Deze gemeenten samen kennen op dit moment een veestapel van 12.263.118 miljoen dieren, bestaande uit 9.116.380 kippen, 2.622.232 varkens, 249.623 koeien, 139.357 pelsdieren, 73.754 geiten, 55.784 kalkoenen en 5.988 paarden en pony's.⁷⁴ Deze dieren leven samen met bijna 1,4 miljoen mensen in Noord-Brabant en dat kan ernstig uit de hand lopen, bijvoorbeeld als de vogel-, varkens- of runderpest toeslaat of de Q-koorts of gekkekoeienziekte de levens van mensen verwoest. Daarnaast bestaat er in Noord-Brabant een groot mestoverschot en hebben fijnstof en ammoniak negatieve effecten op de gezondheid van omwonenden.⁷⁵ De illustratie in bijlage 9 geeft een duidelijk beeld over het aantal veehouderijen dat in Noord-Brabant is gevestigd en hoe dat zich verhoudt met de bewoonde gebieden.⁷⁶

§2.2.3 Ambitie provincie Noord-Brabant

Naar aanleiding van de maatschappelijke onrust, de zorgen over gezondheid in relatie tot veehouderij en het daaruit voortvloeiende burgerinitiatief hebben GS besloten om een nieuwe koers in te zetten. Naast de maatschappelijke onrust is er een negatieve beeldvorming ontstaan over de agrofoodsector. De zorg voor een goede gezondheid van agrariër, omwonende en dier speelt daar een urgente rol in.⁷⁷ Het gebruik van antibiotica in de agrofoodsector moet fors verminderd worden en er moet meer transparantie komen rondom dierenwelzijn en voedselveiligheid. De commissie Van Doorn heeft zich uitgesproken over de noodzaak van de transitie van de agrofoodsector en heeft een negental actiepunten geformuleerd. Het advies van de commissie Van Doorn en de UBA 2016-2020 kennen op een beperkt aantal terreinen een overeenstemming, namelijk op het gebied van het verbeteren en aanscherpen van de handhaving en vergunningverlening en het aanwijzen van locaties voor mestverwerking. GS hebben in april 2016 de UBA 2016-2020 geactualiseerd en een ambitie geformuleerd, te weten:⁷⁸

<i>"Brabant wil in 2020 tot de meest duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa behoren. Met een vitale, maatschappelijk gewaardeerde en bedrijfseconomisch gezonde sector die opereert in evenwicht met de omgeving, met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu. Duurzaamheid staat centraal in alle activiteiten: produceren, bewerken, vermarkten en distribueren. De sector draagt bij aan de maatschappelijke opgaven, van energietransitie tot gezondheid en zorg. Kwaliteit en toegevoegde waarde maken het verschil; we noemen dat Brabant Quality. Alle spelers in de Brabantse agrofood bereiken dit door samen te werken, te innoveren, betere verdienmodellen te creëren die aansluiten op de klantvraag, kringlopen te sluiten en knelpunten op te lossen in overlastgebieden."</i>

In de UBA 2016-2020 staan zes pijlers verwoord en één van die pijlers betreft de pijler 'Heldere kaders'. Dit is de enige pijler van de UBA 2016-2020 waarbij de provincie Noord-

⁷¹ Artikel 6, eerste lid, Verordening Burgerinitiatief

⁷² Artikel 6, tweede lid, Verordening Burgerinitiatief

⁷³ Artikel 6, derde lid, jo. artikel 6, vierde lid, Verordening Burgerinitiatief

⁷⁴ Eindhovens Dagblad 15 april 2017, p. 11.

⁷⁵ 'Sneller naar een duurzame veehouderij', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op duurzame veehouderij).

⁷⁶ 'Kaartbank', Provincie Noord-Brabant, kaartbank.brabant.nl (zoek op landbouw, veehouderijen).

⁷⁷ Statenvoorstel 16/13 A, 22 maart 2013, p. 2.

⁷⁸ Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020, p. 6.

Brabant een kaderstellende rol heeft.⁷⁹ Vanuit deze pijler werkt de provincie Noord-Brabant samen met haar partners binnen het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht aan de bevordering van een goede uitvoering van het beleid rond de transitie. Op dit moment versterkt de samenwerking tussen de Rijksoverheid en het Interprovinciaal Overleg en wordt de denklijn van de provincie Noord-Brabant steeds meer door andere provincies gedragen.⁸⁰ Daarnaast heeft de provincie Noord-Brabant een belangrijke bijdrage geleverd aan de realisatie van de Programmatische Aanpak Stikstof en is de eigen Verordening stikstof per 1 juli 2015 geactualiseerd. Echter, er bestaan nog verbeterpunten en deze zien voornamelijk op de samenwerking tussen het Rijk, de provincie en de gemeenten en de beeldvorming en het draagvlak van de BZV.

§2.3 Vergelijking GLB en landbouwbeleid provincie Noord-Brabant

Het landbouwbeleid van de provincie Noord-Brabant ziet voornamelijk op de transitie van de agrofoodsector en op de problematiek die zich hedendaags in Noord-Brabant afspeelt. De UBA 2016-2020 wordt beschouwd als richtlijn van het provinciaal beleid met betrekking tot de transitie van de agrofoodsector. Op advies van diverse adviescommissies heeft het provinciebestuur een uitvoeringsagenda op laten stellen.

Het GLB concentreert zich voornamelijk op de in paragraaf §2.1 aangegeven doelstellingen en probeert de Europese landbouwsector te verduurzamen en te versterken. Het GLB ziet voornamelijk op het subsidiëren van agrarische ondernemers en de bijbehorende landbouwgronden en daar speelt de provincie Noord-Brabant alleen een rol met betrekking tot het POP3. De Rijksoverheid voert het GLB in Nederland uit. Het GLB ziet ook op de verduurzaming van de agrarische sector, maar dat behoort niet tot de hoofdprioriteiten. Dat is namelijk ervoor zorgen dat er voldoende voedsel is en dat de landbouwproducten tegen redelijke prijzen voor zowel agrariërs als consumenten kunnen worden verkocht.⁸¹ De provincie Noord-Brabant kent een autonome bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake de huishouding van de provincie en derhalve heeft het provinciebestuur uit eigen initiatief landbouwbeleid opgesteld.⁸² Het beleid van de provincie Noord-Brabant is niet in strijd met het beleid van de Europese Unie of het beleid van de Rijksoverheid. Echter, het beleid van de provincie Noord-Brabant draagt juist bij aan de doelstellingen van het GLB en ziet zelfs specifiek op de verduurzaming van de agrofoodsector.

⁷⁹ Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020, p. 17.

⁸⁰ Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020, p. 43.

⁸¹ 'Gemeenschappelijk Landbouwbeleid – GLB', Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, rvo.nl (zoek op GLB).

⁸² Artikel 105, eerste lid, PW

§2.4 Tussenconclusie

Het Europees Parlement en de Europese Raad hebben, in samenspraak met de EU-lidstaten, het GLB bij de implementatie van de VWEU ingevoerd. De doelstellingen van het GLB zien voornamelijk op het versterken en het verduurzamen van de Europese landbouwsector. Door middel van subsidieverstrekking en de kaderstellende rol ten aanzien van het GLB, probeert de Europese Unie de algehele agrarische sector te versterken en lidstaten te bewegen om het kader van het GLB in hun nationale wetgeving te implementeren. Het kabinet heeft het nationale beleid overeenkomstig het GLB geïmplementeerd. Met betrekking tot de hectarepremie en de directe betalingen hanteert het kabinet echter een strenger beleid. Het GLB biedt lidstaten de mogelijkheid om in uitzonderlijke en noodzakelijke situaties de gekoppelde betalingen opnieuw in te voeren. Het kabinet heeft bepaald om voor een blijvende ontkoppeling te kiezen en te streven naar een gelijke hectarebetaling. Bovendien hanteert het kabinet een ondergrens van € 500,00 per agrariër per jaar. Deze ondergrens is vijf keer strenger dan dat in het GLB wordt gesteld.

De provincie Noord-Brabant heeft ten aanzien van het GLB geen beleid geformuleerd. Het subsidieprogramma POP3 wordt, sinds de actualisatie van POP2 naar POP3, door de provincies uitgevoerd. Stimulus Programmamanagement voert in opdracht van de Europese Commissie en het Rijk diverse Europese subsidieprogramma's uit voor onder andere de provincie Noord-Brabant. De provincie Noord-Brabant richt zich vooral op de noodzakelijke transitie van de agrofoodsector. Dat betekent dat de agrofoodsector meer in evenwicht moet worden gebracht, zodat een verantwoord woon-, werk- en leefklimaat ontstaat. In economisch perspectief dient het huidige verdienmodel geactualiseerd te worden, omdat deze voornamelijk is gericht op schaalvergroting en kostenminimalisatie.⁸³ Bovendien moet er een kwaliteitsslag gemaakt worden ten aanzien van dierenwelzijn. De provincie Noord-Brabant heeft het beleid met betrekking tot de transitie van de agrofoodsector niet in een afzonderlijke beleidsnota geformuleerd. Sedert 2009 is de provincie Noord-Brabant progressief bezig met de transitie van de agrofoodsector. Bij de uitvoering daarvan zijn verschillende beleidsuitgangspunten en denklijnen geformuleerd en deze hebben geleid tot de UBA 2016-2020. De UBA 2016-2020 vormt voor de provincie Noord-Brabant en de ketenpartners het handboek om van transitie van de agrofoodsector een succes te maken.

⁸³ Statenvoorstel 16/13 A inzake de transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020, p. 10.

Hoofdstuk 3: De provinciale regelgeving tegen het licht

Ten geleide

In dit hoofdstuk worden de provinciale verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels van de provincie Noord-Brabant bestudeerd en geselecteerd op relevantie voor de transitie van de agrofoodsector. In bijlage 10 staat een overzicht met alle provinciale regelgeving en hierin wordt door middel van markeringstechnieken een onderscheid gemaakt tussen relevante- en irrelevante regelgeving. In dit hoofdstuk wordt allereerst verwoord op welke wijze de relevante regelgeving is geselecteerd en dat wordt in de werkwijze beschreven (zie §3.1). In het verlengde daarvan worden de besluiten van algemene strekking beschreven (zie §3.2). Vervolgens worden de relevante verordeningen en (subsidie)regelingen (zie § 3.3) en beleidsregels (zie §3.4) beschreven en bij elk soort regelgeving wordt een beknopte toelichting gegeven over het feit waarom deze mogelijk relevant kan zijn voor de transitie van de agrofoodsector. Ten slotte wordt het hoofdstuk met een tussenconclusie afgesloten (zie §3.5).

§3.1 Werkwijze

De provincie Noord-Brabant kent, zoals eerder vermeld, een grote hoeveelheid aan diverse regelgeving. Deze regelgeving vormt voor veel medewerkers van de provincie Noord-Brabant een leidraad tijdens de werkzaamheden die uitgevoerd worden. Daarnaast vormt de regelgeving een handvat voor de inwoners van de provincie Noord-Brabant. Het is voor de inwoners mogelijk om eigenstandig te beoordelen welke activiteiten, van welke aard dan ook, bij de provincie Noord-Brabant mogelijk zijn en welke regels daarvoor gelden.

De provinciale regelgeving is via www.overheid.nl en de provinciale website te raadplegen. Echter, om het overzicht te bewaren en inzichtelijk te houden welke regelgeving er op dit moment geldig is, is er enige tijd geleden door de provincie Noord-Brabant een intern document opgesteld met daarin alle geldende decentrale regelgeving vermeld. Het document kan niet door externen geraadpleegd worden en om die reden is het document als bijlage bijgevoegd (zie bovengenoemde bijlage). De regelgeving staat vermeld onder de beginletter van de betreffende regelgeving (verordeningen onder de letter V, subsidieregelingen onder de letter S, regelingen onder de letter R en de beleidsregels onder de letter B) en dat zorgt voor een duidelijke structuur. Aangezien het document op een simpele doch duidelijke wijze een beeld schetst van alle provinciale regelgeving, wordt dit document gehanteerd bij de inventarisatie van de regelgeving.

Om vast te kunnen stellen welke provinciale regelgeving relevant kan zijn voor de transitie van de agrofoodsector, moet een eerste selectie plaatsvinden. De selectieprocedure, die in dit hoofdstuk centraal staat, kent twee stappen. Allereerst wordt de regelgeving geselecteerd op basis van de officiële naam dan wel de citeertitel. De naam en/of titel geeft doorgaans een goed beeld van de inhoud van de betreffende regelgeving. Tijdens de beoordeling van de titels is gelet op de aanknopingspunten die daarin vermeld staan en of deze in relatie staan met de agrarische sector. Daarbij kan gedacht worden aan de volgende termen: veehouderij, landbouw en platteland. Voorts is tevens gelet op termen zoals: knelpunten, innovatie en stimulering. Deze termen kennen een nauw verband met de gehele transitie van de agrofoodsector, namelijk: er bestaan (urgente) knelpunten in de agrofoodsector en deze kunnen middels innovatieve en stimulerende projecten aangejaagd worden. Met deze gedachtegang is naar de regelgeving gekeken.

Het uitgangspunt van de selectie is om in kaart te brengen welke regelgeving relevant kan zijn voor de transitie van de agrofoodsector en welke dat per definitie niet zijn. Tijdens de selectieronde worden alle verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels individueel behandeld en wordt de relevant geachte regelgeving verder in dit hoofdstuk stapsgewijs aangeduid.

Op het overzicht met regelgeving wordt - met een gele arceerkleur - aangegeven welke regelgeving mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan of in relatie staan met de agrofoodsector. Aan de hand van deze eerste selectie wordt de regelgeving, als tweede stap in dit hoofdstuk, op een beschrijvende wijze verwoord. In de volgende paragraaf staat de regelgeving vermeld en iedere regeling kent een eigen toelichting. In de toelichting wordt op een beknopte wijze aangegeven waar de regeling betrekking op heeft. De regelgeving wordt via de website www.overheid.nl en www.brabant.nl geraadpleegd en daarbij wordt met name, mits deze aanwezig is, in de bijhorende toelichting gekeken. In de toelichting staat ordentelijk vermeld waar de regelgeving over gaat en dat wordt, in eigen bewoording, bij de toelichting van de betreffende regeling vermeld. Op basis van deze twee handelingen kan de regelgeving in het volgende hoofdstuk nader onderzocht worden.

Het bestuursrecht kent een gelede normstelling. De gelede normstelling is een constructie van een hogere wet – veelal een wet in formele zin – die normstellingen kent, maar deze normstellingen worden in lagere, meer specifieke regelgeving uitgewerkt.⁸⁴ Om deze reden is besloten om eerst de provinciale verordeningen en de (subsidie)regelingen te bestuderen en daarna pas de beleidsregels. De regelgeving wordt individueel behandeld en daarbij wordt een korte toelichting over de inhoud weergegeven.

§3.2 Besluiten van algemene strekking

De besluiten van algemene strekking zijn te verdelen in vier soorten besluiten, namelijk in besluiten inhoudende algemeen verbindende voorschriften (hierna te noemen: avv), besluiten inhoudende beleidsregels en overige besluiten van algemene strekking.⁸⁵ De overige besluiten van algemene strekking kunnen worden onderverdeeld in concrete normen en plannen. In dit adviesrapport worden drie soorten regelgeving behandeld, namelijk de provinciale verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels. Uit de literatuur blijkt dat provinciale verordeningen doorgaans als avv's beschouwd worden.⁸⁶ De tweede groep avv's zijn de beleidsregels. Een beleidsregel is per definitie geen algemeen verbindend voorschrift, omdat deze niet op een uitdrukkelijke wettelijke bevoegdheid tot regelstelling steunen. Het wordt, in het kader van dit adviesrapport, als een gegeven beschouwd dat de provinciale beleidsregels van de provincie Noord-Brabant behoren tot een besluit van algemene strekking. Echter, het is in beginsel niet helder onder welk soort besluit de provinciale (subsidie)regelingen te scharen zijn. Deze regelingen vallen per definitie niet onder de beleidsregels en overige besluiten (plannen en concrete normen). Een plan is namelijk een geheel van samenhangende maatregelen van de overheid, zoals een nationaal milieubeleidsplan.⁸⁷ Concrete normen bepalen in de meeste gevallen de werkingssfeer van een avv.⁸⁸ Deze normen kennen geen zelfstandige normstelling en om deze reden kunnen de (subsidie)regelingen niet gekwalificeerd worden als concrete normen. Wellicht zijn deze (subsidie)regelingen, wat betreft de inhoud, gelijk aan verordeningen en kunnen deze als avv's gekwalificeerd worden. Om duidelijk te krijgen onder welk soort besluit deze (subsidie)regelingen vallen, wordt beoordeeld of de (subsidie)regelingen aan de criteria van een avv voldoet:⁸⁹

Criteria avv's	Toelichting
Vastgesteld op basis van een specifieke wettelijke bevoegdheid tot het vaststellen van die regel?	De (subsidie)regelingen zijn vastgesteld op basis van een wettelijke bevoegdheid, namelijk op art. 105 jo. art. 143 jo. art. 145 PW.
Werkt de regel naar buiten toe?	Ja, want op basis van deze regelingen worden voor belanghebbenden besluiten genomen en deze werken naar buiten.
Bindt de regels burgers?	Ja, zonder een positief besluit om subsidie te verstrekken kan de aanvrager geen stimulerende gelden ontvangen. De regels kennen tevens verplichtingen jegens de aanvrager en daarmee bindt de

⁸⁴ Albers, 2013, p. 113.

⁸⁵ Albers, 2013, p. 206.

⁸⁶ Albers, 2013, p. 211.

⁸⁷ Albers, 2013, p. 219.

⁸⁸ Albers, 2013, p. 221.

⁸⁹ Albers, 2013, p. 209.

	regeling zich aan burgers.
Is de regel algemeen van aard?	De regeling is algemeen van aard en naar tijd, plaats, persoon en rechtsfeit herhaaldelijk van toepassing.

De (subsidie)regelingen kunnen, wat betreft de inhoud, gelijkgesteld worden als verordeningen en om die reden worden deze regelingen samen met de verordeningen behandeld en beoordeeld.

§3.3 Provinciale verordeningen

De provinciale verordeningen worden, voor zover niet anders bepaald, door PS vastgesteld.⁹⁰ In het document, waarin de geldende decentrale regelgeving is opgenomen, is eenvoudig af te lezen welke verordeningen de provincie Noord-Brabant op dit moment kent. De provincie Noord-Brabant kent op dit moment vierenvestig verordeningen. Een groot gedeelte van deze verordeningen kent geen toepasselijkheid ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector dan wel de agrarische sector. Op basis van de officiële naam dan wel de citeertitel van de verordeningen kan geconcludeerd worden of deze zich al dan niet richten op een onderwerp dan wel doelgroep die relevant is voor de transitie van de agrofoodsector. Met een markeerstift in de hand zijn de verordeningen nagelopen en op basis daarvan kan geconcludeerd worden dat de volgende vijf verordeningen mogelijk relevant kunnen zijn voor de transitie van de agrofoodsector:

- a. Algemene subsidieverordening Noord-Brabant;
- b. Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010;
- c. Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007;
- d. Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;
- e. Verordening ruimte 2014.

Daarnaast kent de provincie Noord-Brabant in totaal vierentachtig (subsidie)regelingen. De meeste regelingen zijn niet van toepassing en deze worden niet behandeld. Van de vierentachtig (subsidie)regelingen zijn er wellicht elf relevant, namelijk:

- a. Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant;
- b. Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant
- c. Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016;
- d. Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant 2016;
- e. Subsidieregeling plattelandsontwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020;
- f. Subsidieregeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant;
- g. Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant;
- h. Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013;
- i. Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant;
- j. Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant.

§3.3.1 Algemene subsidieverordening Noord-Brabant

De Algemene subsidieverordening Noord-Brabant (hierna te noemen: Asv) kent algemene bepalingen die relevant zijn voor alle provinciale subsidieregelingen en –beleidsregels. Daarmee vormt deze verordening de grondslag van de overige subsidieregelingen. De verordening kan, gelet op de officiële naam dan wel citeertitel, een belangrijke rol spelen bij subsidieverstreking van de provincie Noord-Brabant.

§3.3.2 Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010

De Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010 (hierna te noemen: PMV) kent bepalingen ten aanzien van het algemene provinciale milieubeleid van de provincie Noord-Brabant. De verordening kent regels ten aanzien van grondwaterbescherming, bodemsanering, ontheffingen en vergoeden van kosten en schade. De problematiek in

⁹⁰ Artikel 143, eerste lid, PW

Noord-Brabant ziet onder andere op het leefklimaat en de leefbaarheid van de ingezetenen van de provincie Noord-Brabant. Deze verordening kan, gelet op de citeertitel, wellicht een bijdrage leveren aan het beperken van de problematiek in Noord-Brabant en daarmee relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector.

§3.3.3 Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007

De Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007 kent bepalingen voor het verstrekken van subsidies ten behoeve van het meerjarenprogramma en voor het plattelandsontwikkelingsprogramma. Daarnaast blijkt uit paragraaf §2.2.1 dat de problematiek in Noord-Brabant bestaat uit een sterke verweving tussen grote aantallen dieren en inwoners, met name in het landelijk gebied van Noord-Brabant. Gelet op de citeertitel kan deze verordening relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector, omdat hiermee wellicht de problematiek omtrent de verwevingsgebieden, extensiveringsgebieden en landbouwonwikkellingsgebieden aangepakt kunnen worden.

§3.3.4 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

De verordening richt zich onder andere op de emissiereductie-eisen die stapsgewijs leiden naar het behalen van de reductiedoelinden waaraan alle stallen op 1 januari 2028 moeten voldoen.⁹¹ De verordening ziet toe op de bescherming van Natura2000-gebieden, van plant- en diersoorten en van houtopstanden. Daarnaast richt de verordening zich op de schade en overlastbestrijding en kent deze algemene bepalingen ten aanzien van de faunabeheereenheid. De Verordening natuurbescherming Noord-Brabant kan relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector, omdat deze ziet op reduceren van emissies in de agrofoodsector en om die reden kan deze verordening relevant zijn.

§3.3.5 Verordening ruimte 2014

De Verordening ruimte is op 1 januari 2017 geactualiseerd. In de verordening staan regels opgenomen waarvan de provincie Noord-Brabant het belangrijk vindt dat deze door gemeenten worden toegepast bij het nemen van besluiten die zien op ruimtelijke ordening. De verordening ziet op diverse kerngebieden, zoals veehouderij, mestbewerking en kwaliteitsverbetering van het landschap. Op dit moment ligt een wijziging voor, waarbij bepalingen met betrekking tot mestverwerkingsinstallaties en de verplichting tot staldering bij veehouderijen worden opgenomen. Deze verordening kan daardoor relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector.

§3.3.6 Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant wil bewerkstelligen dat agrarische ondernemers duurzamer en zorgvuldiger te werk gaan. In de Verordening ruimte 2014 is daartoe opgenomen dat een bestemmingsplan moet borgen dat alleen zorgvuldige veehouderijen zijn toegestaan.⁹² Het Panel geeft advies aan gemeenten over kansrijke bedrijfsconcepten die niet altijd binnen de kaders van de Verordening ruimte 2014 en BZV passen.⁹³ Het reglement kan, gelet op de officiële naam dan wel citeertitel en de beperkte beschouwing van de inhoud, relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector.

§3.3.7 Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant

Deze regeling ziet op subsidieverstrekking door GS voor projecten ter versterking van het innovatiesysteem, het openstellen en exploiteren van een testfaciliteit agrofood, de duurzame versterking van het systeem waarbinnen arbeidsvraag- en aanbod op elkaar worden afgestemd en de slimme uitrol van innovatieve koolstofarme technologieën en

⁹¹ Artikel 1.1.1, tweede lid, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

⁹² Artikel 6.3, eerste lid, sub a jo. artikel 7.3, eerste lid, sub a, Verordening ruimte 2014

⁹³ 'Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *Panel Zorgvuldige Veehouderij*).

instrumenten ten gunste van de gebouwde omgeving.⁹⁴ Deze regeling kan relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector, omdat door middel van een testfaciliteit agrofood diverse innovaties bedacht en uitgewerkt kunnen worden die aan de transitie bij kunnen dragen.

§3.3.8 Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

Deze regeling heeft betrekking op de subsidiering van verregaande digitalisering en verweving van apparaten, productiemiddelen en organisaties.⁹⁵ Deze nieuwe of vernieuwde activiteiten kunnen bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector. Wellicht kunnen er bepalingen aan deze regeling toegevoegd worden met betrekking tot de agrofoodsector.

§3.3.9 Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant

Deze subsidieregeling kent diverse algemene bepalingen ten aanzien van de aanvraag, de beslistermijn en het subsidieplafond. Daarnaast gaat de regeling over het natuurbeheerplan en de wijze waarop subsidie verstrekt wordt ten aanzien van dat plan. Het natuurbeheerplan kent specifieke bepalingen ten behoeve van agrarisch natuurbeheer en het landschapsbeheer en derhalve kan deze regeling relevant zijn.

§3.3.10 Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant 2016

Deze subsidieregeling hangt nauw samen met de in subparagraaf §3.3.9 besproken regeling. Echter, deze regeling heeft betrekking op bepalingen ten aanzien van de tarieventabel van de index landschap en natuur. Daarnaast kent deze regeling bepalingen met betrekking tot de wijze waarop het natuurbeheerplan ingevuld dient te worden en welke subsidiabele activiteiten er tot het agrarische natuur- en landschapsbeheer behoren. Om die reden kan deze regeling een bijdrage leveren aan de transitie.

§3.3.11 Subsidieregeling plattelandsontwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020

De subsidieregeling richt zich op de invulling van het POP3 en dan met name op de algemene bepalingen, zoals de weigeringsgronden en de verplichtingen ten aanzien van de subsidieontvanger. Daarnaast heeft de regeling betrekking op maatregelen zoals training, workshops, ondernemingscoaching, demonstraties en de fysieke investeringen van innovaties en modernisering van agrarische ondernemingen. Daarnaast richt de subsidieregeling zich op de subsidieverstreking ten behoeve van jonge landbouwers en derhalve kan deze regeling relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector.

§3.3.12 Subsidieregeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant

De subsidieregeling heeft betrekking op de stimulering van de beëindiging van intensieve veehouderijen. Bovendien kent de regeling bepalingen ten aanzien van de mogelijke subsidiabele activiteiten, de voorwaarden voor subsidie en de verplichtingen ten behoeve van de subsidieontvanger. Gelet op de problematiek die zich in Noord-Brabant afspeelt (zie subparagraaf §2.2.1), kan deze regeling een belangrijke rol spelen.

§3.3.13 Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant

De subsidieregeling richt zich op de maatschappelijk ontwrichte situaties in het buitengebied, op de transitie van agrarische bedrijven en locaties en de vrijkomende agrarische locaties op het platteland in Noord-Brabant. Voorts kent de regeling bepalingen ten aanzien van de subsidieverstreking en het bijbehorende subsidieplafond. Door middel van subsidiëring wordt geprobeerd de transitie van de landbouw te versnellen, in combinatie met de verbetering van de omgeving in het landelijk gebied en dat maakt deze regeling mogelijk relevant.

⁹⁴ Artikel 1.4, sub a t/m d, Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant

⁹⁵ Artikel 1.4, sub a, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

§3.3.14 Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013

De subsidieregeling heeft betrekking op de bevordering en het verstrekken van subsidies ten aanzien van de landbouwinnovatie. In de regeling staan bepalingen met betrekking tot de subsidiabele activiteiten, de subsidievereisten, de verdeelcriteria en de prestatieverantwoording van de subsidieontvanger. Deze regeling is mogelijk relevant, omdat door het stimuleren van landbouwinnovaties de agrofoodsector bevorderd kan worden.

§3.3.15 Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

De subsidieregeling heeft, in bepaalde bepalingen, betrekking op de agrofoodsector. De regeling heeft betrekking op het versterken van smart industry en logistiek in de regio West-Brabant (digitalisering en verweving van apparaten, productiemiddelen en organisaties), het versterken van social innovation in de regio Midden-Brabant (initiatieven van mensen en organisaties gericht op oplossingen voor maatschappelijke problemen), het versterken van de agrifood sector in de regio Noordoost-Brabant, het versterken van high tech industrie in de regio Zuidoost-Brabant, het versterken van bedrijventerreinen in de regio West-Brabant, de kredietunies, de zonnecelsysteemtechnologie (Green Deal) en de innovatie arbeidsmarkt. Met name de bepalingen die zien op de versterking van de agrifood sector kunnen relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector.

§3.3.16 Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

Deze subsidieregeling kent bepalingen ten behoeve van de realisatie en duurzame instandhouding van hoofdaders, fijne dooradering, duurzaam waterbeheer en vergroten van het recreatief medegebruik van het agrarisch cultuurlandschap. Met name het recreatief medegebruik van het agrarisch cultuurlandschap kan bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector.⁹⁶

§3.3.17 Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant

De subsidieregeling richt zich op de investeringssubsidie natuur en landschap en de subsidie functieverandering. Bij de subsidie functieverandering draait het voornamelijk om de omzetting van landbouwgrond in natuurterrein en de omzetting van landbouwgrond voor de aanleg van landschapselementen of realisatie van het beheerpakket landschap. Door middel van subsidiëring van deze activiteiten kan deze regeling wellicht bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector.

§3.4 Provinciale beleidsregels

Aan het provinciebestuur van de Noord-Brabant komt de bevoegdheid toe tot regeling en bestuur inzake de huishouding van de provincie en daarbij kan een bestuursorgaan beleidsregels vaststellen met betrekking tot een toekomstige bevoegdheid.⁹⁷ Het provinciebestuur is het bevoegd orgaan van de provincie Noord-Brabant.⁹⁸ Beleidsregels zijn per definitie geen avv's, omdat zij niet steunen op een wettelijke bevoegdheid tot regelstelling. Het zijn regels die door een bestuursorgaan worden ontwikkeld en betrekking hebben op de algemene bekendmaking van beleid dat aangeeft hoe de bestuursbevoegdheid uitgeoefend zal gaan worden.⁹⁹ De provincie Noord-Brabant kent in totaal vierendertig beleidsregels. Het overgrote deel van de beleidsregels vertonen geen relatie met betrekking tot de transitie van de agrofoodsector dan wel de agrarische sector in het algemeen. Na de bestudering van het overzicht met beleidsregels blijkt dat de volgende drie beleidsregels mogelijk relevant kunnen zijn voor de transitie van de agrofoodsector:

- a. Beleidsregel van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant houdende regels ter bescherming van de natuur;

⁹⁶ Artikel 4, sub a, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

⁹⁷ Artikel 105, eerste lid, PW jo. artikel 4:81, eerste lid, Awb

⁹⁸ Artikel 5, sub a, PW

⁹⁹ Albers, 2013, p. 211.

- b. Beleidsregel stikstof en beschermde natuurmonumenten Noord-Brabant;
- c. Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders.

§3.4.1 Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

Deze beleidsregel vult de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant aan ten aanzien van de toedeling van ontwikkelingsruimte PAS segment 2, de gebiedsbescherming, de ontheffing tijdelijke natuur, de tegemoetkoming faunaschade en de houtopstanden. De Verordening natuurbescherming Noord-Brabant wordt in subparagraaf §3.3.4 relevant geacht voor de transitie van de agrofoodsector en aangezien de grondslag van deze beleidsregel in bovenstaande verordening ligt, wordt deze tevens relevant geacht voor de transitie.

§3.4.2 Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

De beleidsregel richt zich op het Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant. Binnen deze regel worden drie soorten kaders verwoord en deze hebben betrekking op een veehouderij waarvoor geen certificaten in de BZV zijn opgenomen, een uitbreiding van een veehouderij ingeval van innovatieve bedrijfsconcepten die onvoldoende scoort op de BZV-pijlers 'Certificaten' en 'Inrichting en Omgeving' en een uitbreiding van een veehouderij boven de anderhalve hectare vanwege een innovatief bedrijfsconcept. Deze beleidsregel kent bepalingen ten aanzien van veehouderijen en kan daardoor relevant zijn voor de transitie van de agrofoodsector.

§3.4.3 Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

Deze beleidsregel heeft betrekking op de verkoop van provinciale- en/of rijksgronden in de ecologische hoofdstructuur aan eindbeheerders. Er bestaan twee soorten gronden, namelijk gronden in projecten waar een wettelijk traject is doorlopen en gronden waarover afspraken zijn gemaakt zonder wettelijk traject. De laatste categorie ziet met name op de agrariër en wellicht kan deze beleidsregel bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector.

§3.5 Tussenconclusie

De regelgeving van de provincie Noord-Brabant bestaat uit een veelvoud aan verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels. Uit de selectieronde is gebleken dat het merendeel van de regelgeving geen toepasselijkheid kent ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. De provincie Noord-Brabant kent in totaliteit vierenvierentig verordeningen, vierentachtig (subsidie)regelingen en vierendertig beleidsregels en daarvan kunnen vijf verordeningen, elf (subsidie)regelingen en drie beleidsregels relevant zijn. Het onderzoek heeft ertoe geleid dat de volgende regelgeving een rol kunnen spelen ter bevordering van de transitie van de agrofoodsector:

- a. Algemene subsidieverordening Noord-Brabant;
- b. Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010;
- c. Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007;
- d. Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;
- e. Verordening ruimte 2014.
- f. Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant;
- g. Subsidierегeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant;
- h. Subsidierегeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016;
- i. Subsidierегeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant 2016;
- j. Subsidierегeling plattelandsontwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020;
- k. Subsidierегeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant;
- l. Subsidierегeling knelpunten platteland Noord-Brabant;
- m. Subsidierегeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013;
- n. Subsidierегeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016;

- o. Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant;
- p. Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant.
- q. Beleidsregel van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant houdende regels ter bescherming van de natuur;
- r. Beleidsregel stikstof en beschermde natuurmonumenten Noord-Brabant;
- s. Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders.

Hoofdstuk 4: De afweging van de provinciale regelgeving op relevantie

Ten geleide

In dit hoofdstuk wordt de provinciale regelgeving nader inhoudelijk onderzocht en beoordeeld. Het uitgangspunt van het voorgaande hoofdstuk is om inzichtelijk te maken welke regelgeving relevant kan zijn voor de transitie van de agrofoodsector. Daarbij is de regelgeving aan een selectieprocedure onderworpen en uit deze procedure is naar voren gekomen dat slechts vijf verordeningen, elf (subsidie)regelingen en drie beleidsregels mogelijk de transitie van de agrofoodsector kunnen bevorderen. De regelgeving zal in dit hoofdstuk geanalyseerd en beoordeeld worden. De structuur van het vorige hoofdstuk zal in dit hoofdstuk overgenomen worden, zodat er binnen deze hoofdstukken een eenzelfde opbouw bestaat. Als eerste wordt de werkwijze verwoord, zodat de lezer begrijpt op welke wijze de behandeling en de beoordeling van de regelgeving tot stand is gekomen (zie §4.1). Voorts zal de regelgeving stapsgewijs behandeld en beoordeeld worden. Allereerst komen de verordeningen en de (subsidie)regelingen (zie §4.2) aan bod, om vervolgens de beleidsregels (zie §4.3) te behandelen. De regelgeving zal aan de hand van tabellen, voorzien van een toelichting, beoordeeld worden. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt een tussenconclusie (zie §4.4) getrokken over de bijdrage die de regelgeving al dan niet levert met betrekking tot de transitie van de agrofoodsector.

§4.1 Werkwijze

Zoals al eerder is vermeld, is de provinciale regelgeving in het voorgaande hoofdstuk aan een selectieprocedure onderworpen. Het is in dit hoofdstuk van belang om de geselecteerde regelgeving inhoudelijk te gaan beoordelen. Bij de beoordeling van de regelgeving wordt gebruik gemaakt van een tabel. Zie bijlage 11 voor de algemene tabel. Deze tabel is in samenspraak met de opdrachtgever tot stand gekomen en is deels gebaseerd op eerder gebruikte tabellen om regelingen in kaart te brengen. In deze tabel staan criteria vermeld waarmee beoordeeld wordt of de regelgeving reeds bepalingen kent ten behoeve van de agrofoodsector, wat de werking van de betreffende regelgeving is ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector (positief, deels nuttig, negatief of irrelevant) en welke bepalingen denkbaar zijn om de regelgeving op een zodanige wijze aan te passen, zodat deze, mits de regelgeving een deels nuttige of negatieve werking kent, in een later stadium door de provincie Noord-Brabant aangepast kunnen worden. In de beoordelingstabellen wordt door vier verschillende kleuren aangegeven welke werkwijze de regelgeving kent ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.¹⁰⁰ In de onderstaande tabel staan, voor de leesbaarheid van het hoofdstuk, definities weergegeven met betrekking tot de werking van de regelgeving.

Werkwijze	Toelichting
Positief	De regelgeving kent bepalingen die specifiek zien op de transitie van de agrofoodsector.
Deels nuttige	De regelgeving kent bepalingen die zien op de agrarische sector, doch niet specifiek en toegespitst genoeg op de transitie van de agrofoodsector.
Negatief	De regelgeving werkt de transitie van de agrofoodsector tegen.
Irrelevant	De regelgeving kent geen bepalingen ten aanzien van de agrofoodsector en heeft in totaliteit geen betrekking op de agrarische sector.

De beoordelingstabel bestaat uit twee aspecten, namelijk een formeel- en een inhoudelijk gedeelte. In de tabel staat vermeld dat allereerst naar de officiële naam, de citeertitel, de

¹⁰⁰ In de tabel, weergegeven in **bijlage 11**, wordt de werking van de provinciale regelgeving met een bijpassende kleur weergegeven, zodat in één oogopslag duidelijk is of de betreffende regelgeving een **positieve**, **deels nuttige**, **negatieve** of **irrelevante** werking kent ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. De kleur wordt boven- en onderaan in de tabel weergegeven.

wettelijke grondslag en de doelgroepomschrijving wordt gekeken. Deze vier criteria vormen de basis van de tabel en geven geordend weer over welke verordening, (subsidie)regeling of beleidsregel het gaat, wat de wettelijke grondslag is en voor welke doelgroep deze regels hoofdzakelijk bedoeld zijn. Daarnaast kent de tabel tevens een inhoudelijk gedeelte. Tijdens het onderzoek naar het inhoudelijke gedeelte wordt puur naar de inhoud van de regelgeving gekeken. De verordeningen, (subsidie)regelingen en beleidsregels worden individueel behandeld en beoordeeld. Allereerst wordt gekeken naar het uitgangspunt van de regelgeving en daarbij wordt de vraag gesteld: wat probeert deze regelgeving in concreto te bereiken? Na de beantwoording van deze vraag wordt vervolgens beoordeeld of de regelgeving al bepalingen kent ten behoeve van de agrofoodsector. Om deze criteria te kunnen beantwoorden moet inhoudelijk gezocht worden naar bepalingen die betrekking hebben op de agrofoodsector. Het is aannemelijk dat een verordening, (subsidie)regeling of beleidsregel tot op heden geen bepalingen kent ten behoeve van de agrofoodsector, doch dat betekent niet dat deze niet aanbevolen kan worden.

In het verlengde daarvan wordt beoordeeld of de betreffende regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking heeft ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. Indien tijdens de inhoudelijke beoordeling blijkt dat de verordening, (subsidie)regeling of beleidsregel zich reeds richt op de bevordering van de transitie van de agrofoodsector en derhalve geen aanpassing vergt, kan bij dit criterium geconcludeerd worden dat de betreffende regelgeving een positieve werking heeft ter bevordering van de transitie van de agrofoodsector. Echter, het kan ook zo zijn dat bepaalde regelgeving een deels nuttige of negatieve werking kent. Mocht daar sprake van zijn, dan wordt bij dit criterium aangegeven of de regelgeving een optimalisatie kan ondergaan en op welke wijze dat zou kunnen. De irrelevante bepalingen worden beschrijvend weergegeven en deze worden uiteindelijk in de tussenconclusie verwoord. Bij de beantwoording van dit criterium wordt tevens het artikel vermeld, zodat dit snel te herleiden is.

Daarnaast wordt er per individuele verordening, (subsidie)regeling en beleidsregel beoordeeld of er bepalingen toegevoegd kunnen worden, zodat de transitie van de agrofoodsector bevorderd wordt. Het laatste criterium hangt samen met de uitkomsten van het voorlaatste criterium, aangezien daar geconcludeerd wordt of de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking kent. Uit samenspraak met de opdrachtgever is naar voren gekomen dat bepaalde bepalingen opgenomen kunnen worden die betrekking hebben op de bevordering van de transitie van de agrofoodsector. De bepalingen kunnen zich bijvoorbeeld richten op het bieden van extra ontwikkelingsruimte aan zorgvuldige veehouderijen, mits op het moment van indienen van een aanvraag voor een toestemmingsbesluit de onderneming voldoet aan de vereisten als opgenomen in bijlage 2 van de Verordening natuurbescherming, het stimuleren van verregaande emissiebeperkingen en het stimuleren van innovatieve ontwikkelingen ten aanzien van de agrarische sector.

Ten slotte wordt er bij iedere verordening, (subsidie)regeling en beleidsregel aangegeven op welke wijze de invulling van de tabel tot stand is gekomen, zodat duidelijk is met welke gedachtegang de uitwerkingen zijn neergelegd.

§4.2 Provinciale verordeningen

In paragraaf §3.3 is geconcludeerd dat vijf verordeningen en elf (subsidie)regelingen mogelijk van toepassing zijn voor de transitie van de agrofoodsector. In deze paragraaf worden deze inhoudelijk onderzocht.

§4.2.1 Algemene subsidieverordening Noord-Brabant

Algemene subsidieverordening Noord-Brabant	
Citeertitel	Algemene subsidieverordening Noord-Brabant

Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 105 jo. art. 143 jo. art. 145 PW
Doelgroepomschrijving	Rechtspersonen of natuurlijke personen. ¹⁰¹
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Kaders stellen met betrekking tot de vormen waarin subsidie verstrekt kan worden, de verplichting voor GS om inhoudelijke en beleidsmatige aspecten te formuleren ten aanzien van diverse beleidsterreinen, de vereisten waaraan een subsidieaanvrager aan moet voldoen, de wijze van vaststelling van subsidies tot € 25.000, van € 25.000 tot € 125.000 en van € 125.000 en hoger. ¹⁰²
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Nee, de Asv ziet niet specifiek op de agrarische sector en kent tevens geen bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Asv kent een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, in de Asv kunnen geen bepalingen opgenomen worden ten behoeve van de transitie van de agrofoodsector.

Toelichting:

De Asv betreft een kaderstellende verordening.¹⁰³ De verordening geeft in hoofdlijnen weer voor welke activiteiten subsidie aangevraagd en verstrekt kan worden. Daarnaast kent de Asv delegatie- en bevoegdheidsbepalingen ten aanzien van GS. Deze verplichting richt zich op het formuleren van inhoudelijke en beleidsmatige bepalingen met betrekking tot het subsidiebeleid en de uitwerking daarvan moet in subsidieregelingen vastgelegd worden.¹⁰⁴ Ondanks dat uit de bestudering blijkt dat de Asv niet specifiek op de agrarische sector van toepassing is, is deze regeling toch van belang. In paragraaf §3.3 is gebleken dat in totaal elf (subsidie)regelingen relevant kunnen zijn voor de transitie van de agrofoodsector. Deze subsidieregelingen zijn opgesteld en gebaseerd op de Asv en dat maakt dat deze verordening een positieve werking heeft ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. Voorts kunnen er geen bepalingen aan de Asv toegevoerd worden die specifiek gerelateerd zijn aan de agrofoodsector, omdat de verordening een kaderstellende rol heeft ten aanzien van alle andere subsidieregelingen.

§4.2.2 Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010

Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant houdende bepalingen betreffende de bescherming van het milieu	
Citeertitel	Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 1.2 Wm
Doelgroepomschrijving	Provinciale omgevingscommissie, Gedeputeerde Staten en de aanvrager van een ontheffing. ¹⁰⁵
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	De PMV ziet op de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en het voorkomen of beperken van geluidhinder in de bij verordening aangewezen gebieden. ¹⁰⁶
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de PMV verbiedt om in waterwingebieden stoffen, combinaties van stoffen of vloeistoffen te hebben, te gebruiken, te vervoeren of op of in de bodem te brengen waardoor de bodem verontreinigd of kan verontreinigen. Echter, deze verbodsbepaling geldt niet voor het op of in de bodem brengen van dierlijke meststoffen als gevolg van extensieve beweiding. ¹⁰⁷ Daarnaast verbiedt de PMV meststoffen op of in de bodem te brengen in een grondwaterbeschermingsgebied, tenzij het om dierlijke meststoffen gaat. ¹⁰⁸
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De PMV kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Ja, er zijn bepalingen denkbaar die de transitie van de agrofoodsector kunnen bevorderen. Er kan een bepaling gewijzigd worden, zodat alleen dierlijke meststoffen van veehouderij die voldoen aan de BZV-score in een grondwaterbeschermingsgebied meststoffen op of in de bodem mogen brengen (art. 5.1.3.8 e.v. PMV). Daarnaast kan een bepaling opgenomen worden met betrekking tot de ontheffingen die in het kader van deze verordening verleend kunnen worden (art. 7.3 PMV).

¹⁰¹ Artikel 6, sub a en b, Asv

¹⁰² Artikel 7, eerste lid, sub a t/m d jo. artikel 2, eerste lid jo. artikel 3 eerste en tweede lid jo. artikel 9, eerste t/m vierde lid jo. artikel 2.0 jo. artikel 2.1 jo. artikel 2.2, Asv

¹⁰³ Artikel 1, Toelichting algemeen, Asv

¹⁰⁴ Artikel 2, Toelichting algemeen, Asv

¹⁰⁵ Artikel 2.1, eerste lid, Wm

¹⁰⁶ Artikel 1.2, tweede lid, sub a en b, Wm jo. artikel 5.1.1.1 e.v. jo. artikel 5.2.1 e.v. PMV

¹⁰⁷ Artikel 5.1.2.2, eerste lid, sub a jo. artikel 5.1.2.2, vierde lid, sub g, PMV

¹⁰⁸ Artikel 5.1.3.8, eerste en tweede lid, PMV

Toelichting:

Ingevolge de Wm is de provincie Noord-Brabant verplicht om een verordening op te stellen die betrekking heeft op de bescherming van het milieu.¹⁰⁹ Bij het opstellen van de PMV kunnen regels gesteld worden inhoudende voorschriften die nodig zijn voor de bescherming van het milieu. Deze voorschriften moeten, door gemeenten als bevoegd gezag, verbonden worden aan de omgevingsvergunningen voor activiteiten als bedoeld in artikel 1.3a, eerste lid, Wm of voor inrichtingen die behoren tot een bij de verordening aangewezen categorie.¹¹⁰ Dat maakt de PMV interessant voor de provincie Noord-Brabant, aangezien hierin nadere regels gesteld kunnen worden ten aanzien van het milieubeleid in Noord-Brabant. De PMV richt zich specifiek op de bescherming van de kwaliteit van het grondwater en het voorkomen of beperken van geluidhinder in bepaalde gebieden. In artikel 5.1.3.8, eerste lid, PMV staat vermeld dat het verboden is om in een grondwaterbeschermingsgebied meststoffen op of in de bodem te brengen. Dit verbod geldt echter niet voor het op of in de bodem brengen van, onder andere, dierlijke meststoffen zoals bedoeld in de Meststoffenwet.¹¹¹ De bepaling kan op een zodanige wijze aangepast worden, zodat de verbodsbepaling geen werking heeft ten aanzien van veehouderijen met een BZV-score van ten minste zeven punten.¹¹² Hierdoor kunnen alleen zorgvuldige veehouderijen meststoffen beweiden, wordt het uitrijden van meststoffen beperkt en dat kan er weer voor zorgen dat het grondwater niet dan wel minder snel wordt aangetast. Daarnaast staat in artikel 7.3, tweede lid, PMV vermeld dat vanuit de Wm voorschriften verbonden kunnen worden met betrekking tot de ontheffing. De voorschriften zien op bepalingen uit de Wm en deze zijn per 1 oktober 2010 komen te vervallen. In artikel 7.3, PMV kan een bepaling opgenomen worden dat voorschrijft dat voorschriften aan een ontheffing verbonden kunnen worden in het belang van zorgvuldige veehouderijen.

§4.2.3 Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007

Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007	
Citeertitel	Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Titel 4.2 Awb en art. 105 jo. art. 143 jo. art. 145 PW
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten en subsidieaanvragers.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	De verordening kent bepalingen voor het verstrekken van subsidies ten behoeve van het meerjarenprogramma en voor het plattelandsontwikkelingsprogramma. Daarnaast ziet de verordening op het subsidiëren van activiteiten die zien op de herindeling van het landelijk gebied.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Nee, de verordening kent op dit moment geen specifieke bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007 kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector, aangezien de verordening geen specifieke bepalingen met betrekking tot deze sector kent.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Ja, er zijn bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen. Er kan een bepaling opgenomen worden ten aanzien van de subsidieontvanger. Indien de subsidieontvanger een aanbestedende dienst is, dan gelden er een tweetal verplichtingen. ¹¹³ Aan deze verplichtingen kan een bepaling opgenomen worden ten aanzien van de subsidieontvanger. De subsidieontvanger wordt daarmee verplicht om, indien bij de herindeling van het landelijke gebied agrarische landbouwgrond betrokken is, alleen zorgvuldige veehouderijen tot het gebied toe te laten. Óf, de huidige veehouderijen moeten binnen een bepaalde termijn, in ieder geval voor 1 januari 2028, voldoen aan bijlage 2 van de Verordening ruimte 2014.

Toelichting:

Landinrichting heeft betrekking op de verbetering van de inrichting van het landelijke gebied.¹¹⁴ GS kunnen besluiten tot toepassing van landinrichting door de vaststelling van

¹⁰⁹ Artikel 1.2, Wm

¹¹⁰ Artikel 1.3c, eerste lid, Wm

¹¹¹ Artikel 5.1.3.8, tweede lid, PMV

¹¹² Artikel 5.1.3.8, eerste en tweede lid, PMV jo. artikel 4, eerste lid, Nadere regels Verordening ruimte - Brabantse Zorgvuldigheidsscore (versie 1.2)

¹¹³ Artikel 9, eerste lid, sub a en b, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007

¹¹⁴ Artikel 16, Wilg

een inrichtingsplan.¹¹⁵ De provincie Noord-Brabant kent op dit moment drie landinrichtingsprojecten, namelijk in Peelvenen, Weerij-Zuid en Wintelre-Oerle.¹¹⁶ In de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007 staat een kader beschreven ten aanzien van de subsidieverlening voor activiteiten die zich richten op de wijziging van de inrichting van het landelijke gebied. De verordening kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector, aangezien deze nog geoptimaliseerd kan worden. In artikel 8, eerste en tweede lid, e.v. Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007 staan bepalingen die betrekking hebben op verplichtingen voor de subsidieontvanger. In artikel 9, eerste lid, sub a en b, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007 staan bepalingen opgenomen die zich richten op de subsidieontvanger welke een aanbestede dienst betreft. Hierin wordt onder andere verplicht dat indien de aanbestedende dienst een publiekrechtelijke rechtspersoon is, deze voor de uitvoering van de activiteiten het eigen beleid voor het verstrekken van opdrachten aan derden toepast of, bij afwezigheid daarvan, het provinciale beleid voor het verstrekken van opdrachten aan derden toepast.¹¹⁷ Indien de aanbestedende dienst geen publiekrechtelijke rechtspersoon is, dient deze het provinciale beleid voor het verstrekken van opdrachten aan derden toe te passen. Hiervoor kan door GS een ontheffing worden verleend, indien het eigen beleid voor het verstrekken van opdrachten aan derden naar Europese normen voldoende transparant, objectief en niet discriminatoir is.¹¹⁸ In dit artikel kan een bepaling opgenomen worden dat voorschrijft dat indien landbouwgrond onderworpen wordt aan de herinrichting van het betreffende gebied, er alleen zorgvuldige veehouderijen gevestigd mogen worden. De reeds gevestigde agrarische ondernemingen dienen binnen een nader te bepalen termijn, in ieder geval vóór 1 januari 2028, te voldoen aan de bepalingen die zich richten op zorgvuldige veehouderijen.¹¹⁹

§4.2.4 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant houdende regels ter bescherming van de natuur	
Citeertitel	Verordening natuurbescherming Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 105 jo. art. 143 jo. art. 145 PW, in samenhang met art. 1.7, eerste en tweede lid, jo. art. 1.12, eerste lid, sub a, b en c Wet natuurbescherming
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten, agrarische ondernemers, uitvoerder van ontwikkelingen op de Natura2000-gebieden.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Bescherming van Natura2000-gebieden, dier- en plantensoorten en bijbehorende voortplantings- of rustplaatsen en houtopstanden.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de verordening kent specifieke bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector. In art. 1.4, eerste lid, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant staat vermeld dat de initiatiefnemer er zorg voor moet dragen dat bij het realiseren van één of meer nieuwe stallen deze gemiddeld voldoen aan de vereisten opgenomen in bijlage 2, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Bovendien is in art. 1.5, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant bepaald dat bijlage 2 door GS wordt geactualiseerd indien de ontwikkelingen in emissiereducerende technieken daartoe aanleiding geven.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Verordening natuurbescherming Noord-Brabant kent op dit moment een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Ja, er zijn bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen. De vrijstelling van een vergunningplicht om vee te weiden, het op of in de bodem brengen van meststoffen en het agrarisch beregenen uit grondwater zijn op dit moment niet beperkt voor alleen zorgvuldige veehouderijen.

Toelichting:

De Verordening natuurbescherming Noord-Brabant heeft voornamelijk betrekking op de bescherming van de Natura2000-gebieden, de dier- en plantensoorten en de bijbehorende voortplantings- en rustplaatsen en de houtopstanden. De verordening kent op dit moment in artikel 1.4, eerste lid, jo. Bijlage 2, Verordening natuurbescherming

¹¹⁵ Artikel 17, eerste lid, Wilg

¹¹⁶ 'Landinrichtingsprojecten', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *landinrichtingsprojecten*).

¹¹⁷ Artikel 9, eerste lid, sub a, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007

¹¹⁸ Artikel 9, eerste lid, sub b, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007

¹¹⁹ Artikel 6.3, derde lid jo. artikel 7.3, derde lid, Verordening ruimte 2014 jo. artikel 3 e.v. Nadere regels Verordening ruimte - Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (versie 1.2)

Noord-Brabant bepalingen die specifiek betrekking hebben op de transitie van de agrofoodsector. Echter, het is wellicht mogelijk om een bepaling te actualiseren, zodat de verordening de transitie van de agrofoodsector meer kan bevorderen. In artikel 1.2, eerste lid, sub a, b en c, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant staat vermeld dat het verbod, bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, Wet natuurbescherming niet van toepassing is op het weiden van vee, het op of in de bodem brengen van meststoffen en de agrarische beregening uit grondwater (vrijstelling vergunningplicht).¹²⁰ Het verbod betreft dat het zonder vergunning van GS verboden is om projecten en/of handelingen te realiseren die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.¹²¹ De mogelijkheid dat Natura2000-gebieden en de in die aangewezen gebieden levende dier- en plantensoorten verstoord kunnen worden, dient zoveel mogelijk beperkt te worden. Om die reden kan in artikel 1.2, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant een bepaling opgenomen dat voorschrijft dat GS nadere regels kunnen stellen met betrekking tot ondernemingen die handelingen verrichten als bedoeld in artikel 1.2, eerste lid, sub a en b, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Deze bepaling kan ervoor zorgen dat de Natura2000-gebieden en de daarin levende dier- en plantensoorten zo min mogelijk worden verstoord en dat de vrijstelling niet voor alle agrarische ondernemingen in een Natura2000-gebied een vanzelfsprekendheid is.

§4.2.5 Verordening ruimte 2014

Verordening ruimte 2014	
Citeertitel	Verordening ruimte 2014
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 105 jo. art. 143 jo. art. 145 PW, in samenhang met art. 4.1, eerste lid, Wro
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten, college van burgemeester en wethouders, agrarische ondernemers en niet-agrarische ondernemers.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Het uitgangspunt van de verordening is dat gemeenten een gezamenlijk beleid hanteren ten aanzien van diverse kerngebieden, zoals veehouderij, mestbewerking en kwaliteitsverbetering van het landschap. Daarnaast ziet de verordening op de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit en kent nadere regelgeving ten aanzien van de BZV.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de verordening kent bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector. Deze zien op de mestbewerking in Noord-Brabant (art. 4.7, eerste lid jo. art. 7.12, Verordening ruimte 2014 en de mogelijkheid tot uitbreiding beperken (art. 6.3 jo. art. 6.4 jo. art. 7.3 jo. art. 7.4, Verordening ruimte 2014).
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Verordening ruimte 2014 kent een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, op dit moment zijn er geen bepalingen denkbaar die de transitie van de agrofoodsector kan bevorderen, aangezien de verordening diverse bepalingen kent.

Toelichting:

De Verordening ruimte 2014 is per 1 januari 2017 geactualiseerd en daarbij zijn diverse bepalingen opgenomen die voornamelijk betrekking hebben op de bevordering van de transitie van de agrofoodsector. In artikel 4.7, eerste lid, Verordening ruimte 2014 is bepaald dat een bestemmingsplan in bestaand stedelijk gebied de vestiging, de uitbreiding en de toename van bestaande bebouwingsoppervlakte van mestbewerking zijn uitgesloten. Om een overaanbod aan mestbewerking tegen te gaan, is sturing op provinciaal niveau gewenst.¹²² In afwijking van het eerste lid wordt in artikel 4.7, tweede lid, Verordening ruimte 2014 bepaald dat uitbreiding van of toename van de bestaande bebouwingsoppervlakte van mestbewerking mogelijk is, mits, bijvoorbeeld, de noodzaak aanwezig is vanwege de wettelijke plicht tot mestverwerking van het mestoverschot in Noord-Brabant. In artikel 4.11, sub a, Verordening ruimte 2014 is bepaald dat een bestemmingsplan moet bepalen dat uitbreiding van, vestiging van en omschakeling naar een veehouderij niet zijn toegestaan.

¹²⁰ Artikel 1.2, eerste lid, sub a t/m c, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

¹²¹ Artikel 2.7, tweede lid, Wet natuurbescherming

¹²² Artikel 4.8, Toelichting Verordening ruimte 2014

Voor bestaande veehouderijen geldt het zogenaamde 'slot op de muur'. Dit houdt in dat er geen toename kan plaatsvinden van de oppervlakte van bestaande gebouwen en/of bouwwerken. De achterliggende gedachte van deze bepaling is dat het (zeer) gewenst is om veehouderijen binnen stedelijk gebied te saneren.¹²³ Daarnaast kent de verordening in artikel 6.3, eerste lid, Verordening ruimte 2014 bepalingen ter bevordering van de transitie van de agrofoodsector. In dit artikel is namelijk bepaald dat een bestemmingsplan, gelegen in de groenblauwe mantel, kan voorzien in een uitbreiding van, een vestiging van of een omschakeling naar een veehouderij, mits:¹²⁴

- a. is geborgd dat ter plaatse uitsluitend een zorgvuldige veehouderij is toegestaan;
- b. het bouwperceel ten hoogste anderhalve hectare bedraagt;
- c. de ontwikkeling vanuit een goede leefomgeving, gelet op de aspecten in artikel 3.1, derde lid, in de omgeving inpasbaar is;
- d. is aangetoond dat de kans op geurhinder op geurgevoelige objecten in de bebouwde kom niet hoger is dan twaalf procent en in het buitengebied niet hoger is dan twintig procent;
- e. is aangetoond dat het jaargemiddelde fijnstofconcentratie op gevoelige objecten ten hoogste 31,2 microgram per m³ bedraagt;
- f. de landschappelijke inpassing ten minste tien procent van de omvang van het bouwperceel omvat;
- g. de toelichting van het bestemmingsplan een verantwoording bevat dat een zorgvuldige dialoog is gevoerd.

Om de transitie van de agrofoodsector in gang te zetten, hebben PS in maart 2013 besloten om dit proces te ondersteunen door middel van regels in de Verordening ruimte 2014. Daarbij is besloten dat er alleen nog ontwikkelruimte wordt geboden aan veehouderijen, als daarmee de ontwikkeling naar een zorgvuldige veehouderij in gang gezet wordt. Voor gebieden rondom kernen en natuur gelden nog beperkingen. Deze beperkingen zien hoofdzakelijk op het bij bestemmingsplan verbieden van uitbreiding van, vestiging van en omschakeling naar een veehouderij.¹²⁵ In artikel 7.3, Verordening ruimte 2014, overeenkomstige toepassing op artikel 6.3, Verordening ruimte 2014, wordt aangegeven onder welke voorwaarden ontwikkeling van een veehouderij mogelijk is, namelijk: ontwikkelingsruimte is alleen mogelijk als dit op bedrijfsniveau bijdraagt aan een verdere verduurzaming door het treffen van (bovenwettelijke) maatregelen, het effect van alle bedrijven in een gebied mag de draagkracht van een gebied niet te boven gaan en door het bieden van een economisch perspectief aan de landbouw en agrofood door meer toegevoegde waarde van het product, transparantie en nieuwe verdienmodellen.¹²⁶ Middels deze beperkingen binnen de agrofoodsector wordt de transitie van de agrofoodsector bevorderd.

§4.2.6 Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant	
Citeertitel	Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 82 PW
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten en Panel Zorgvuldige Veehouderij.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Het bevorderen van innovatieve bedrijfsconcepten en daarbij GS van advies voorzien over veehouderijsectoren die niet kunnen voldoen aan de BZV-score en individuele aanvragen van innovatie bedrijfsconcepten die niet voldoende scoren op de BZV.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Het reglement draagt op dit moment bij aan de transitie van de agrofoodsector. Zo beschrijft het reglement in artikel 3 wat de taken en bevoegdheden zijn van het Panel en deze zien nadrukkelijk op het bevorderen van de transitie van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	Het Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant kent op dit moment een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector, omdat deze bepalingen kent waardoor innovatieve bedrijfsconcepten, die niet kunnen voldoen aan de BZV-

¹²³ Artikel 4.12, Toelichting Verordening ruimte 2014

¹²⁴ Artikel 6.3, eerste lid, sub a t/m g, Verordening ruimte 2014

¹²⁵ Artikel 25.1, eerste lid, sub a, Verordening ruimte 2014

¹²⁶ Artikel 4.44, Toelichting Verordening ruimte 2014

	score, alsnog een mogelijkheid kunnen krijgen om ontwikkeld te worden.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Op dit moment heeft het reglement geen nieuwe bepalingen ter bevordering van de transitie van de agrofoodsector. Het reglement geeft op dit moment het kader weer waarbinnen het Panel Zorgvuldige Veehouderij moet functioneren en welke taken uitgevoerd moeten worden.

Toelichting:

Het Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant richt zich nadrukkelijk op het bevorderen van innovatieve bedrijfsconcepten en de advisering van het bevoegd gezag over veehouderijsectoren die niet kunnen voldoen aan de BZV-score. In bepaalde gevallen kan het zo zijn dat het innovatieve concept aantrekkelijk en bevorderlijk is voor de transitie van de agrofoodsector. In dergelijke gevallen geeft het Panel Zorgvuldige Veehouderij advies aan GS over de verder te nemen stappen.¹²⁷ Het reglement stelt het kader vast waarbinnen het Panel moet functioneren. In artikel 3, tweede lid, Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant staat beschreven dat de werkzaamheden van het Panel zich richten op:

- advisering ten behoeve van het bevoegd gezag over innovatieve bedrijfsconcepten, waarvoor noodzakelijk is om af te wijken van de bouwblokbeperking van anderhalve hectare als bedoeld in artikel 6.4 jo. artikel 7.4, Verordening ruimte 2014;
- advisering ten behoeve van het bevoegd gezag over veehouderijsectoren die niet voldoende kunnen scoren op de BZV als bedoeld in artikel 4, derde lid, Nadere regels Verordening ruimte 2014 - Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij;
- advisering ten behoeve van het bevoegd gezag over individuele aanvragen van innovatie bedrijfsconcepten die niet voldoende scoren op de BZV als bedoeld in artikel 4, vierde lid, Nadere regels Verordening ruimte 2014 - Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij.

Het Panel is opgericht en samengesteld aan de hand van dit reglement en tracht op enigerlei wijze de transitie van de agrofoodsector te bevorderen en dat is mogelijk met de toebedeelde taken en werkzaamheden.¹²⁸ Om die reden heeft het reglement geen extra bepalingen ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.

§4.2.7 Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant

Regeling van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant houdende het verstrekken van cofinanciering bij Europese programma's	
Citeertitel	Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Asv
Doelgroepomschrijving	Natuurlijke personen en rechtspersonen. ¹²⁹
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Subsidieverstrekking voor projecten ter versterking van het innovatiesysteem, het openstellen en exploiteren van een testfaciliteit agrofood en duurzame versterking van het systeem arbeidsvraag en -aanbod.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de regeling ziet op de versterking van het innovatiesysteem, het openstellen en exploiteren van een testfaciliteit agrofood, de duurzame versterking van het systeem waarbinnen arbeidsvraag- en aanbod op elkaar worden afgestemd en de slimme uitrol van innovatieve koolstofarme technologieën ten gunste van de gebouwde omgeving (art. 1.4, sub a t/m d, Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant).
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant kent een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector, omdat door middel van subsidieverstrekking een bijdrage wordt geleverd aan de (duurzame) versterking van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, deze regeling heeft geen nadere bepalingen die specifiek betrekking hebben op de transitie van de agrofoodsector.

¹²⁷ Artikel 3, eerste lid, Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹²⁸ Artikel 2 jo. artikel 4, sub a en b, Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹²⁹ Artikel 1.2 jo. artikel 2.2, Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant

Toelichting:

Het Operationeel Programma Zuid-Nederland 2014-2020 (hierna te noemen: OPZuid) betreft een Europees subsidieprogramma voor de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant. Het uitgangspunt van dit programma heeft betrekking op de innovatiebevordering en de overgang naar een koolstofarme economie.¹³⁰ De Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant draagt door middel van subsidiering bij aan de versterking van de transitie van de agrofoodsector. Middels de innovatiebevordering draagt deze regeling indirect bij aan de transitie van de agrofoodsector.

§4.2.8 Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant

Regeling van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant houdende het verstrekken van subsidie ter stimulering van natuur, agrarische natuur en landschapselementen	
Citeertitel	Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 2, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2009
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten, agrarische ondernemer en de subsidieaanvrager en -ontvanger.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Door middel van het verstrekken van een subsidie natuurbeheer, subsidie agrarisch natuurbeheer en probleemgebiedensubsidie landbouwgronden wordt geprobeerd.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de regeling kent bepalingen ten aanzien van de agrofoodsector. In paragraaf 4.1.1 wordt een geheel paragraaf toegewijd inzake de subsidieverstrekking voor agrarisch natuurbeheer.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn geen bepalingen denkbaar die de transitie van de agrofoodsector verder kunnen bevorderen.

Toelichting:

De Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. De regeling voorziet in het verstrekken van subsidies ten behoeve van agrarische ondernemers die een bijdrage willen leveren aan landschapsbeheer in Noord-Brabant. De regeling heeft betrekking op de uitvoering van de vergroeningsverplichting (§2.2.1) en kan voorzien in de subsidie natuurterreinen en natuurbeheer, de subsidie agrarisch natuurbeheer en de probleemgebiedensubsidie. De regeling is deels relevant, omdat deze enerzijds zich richt op het agrarisch natuurbeheer op landbouwgrond en anderzijds geen specifieke bepalingen kent ter bevordering van de transitie van de agrofoodsector. Voorts zijn er geen bepalingen denkbaar die de transitie van de agrofoodsector verder kunnen bevorderen.

§4.2.9 Subsidieregeling plattelandontwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020

De Subsidieregeling plattelandontwikkelingsgebieden 3 Noord-Brabant 2014-2020 is sinds 9 februari 2017 komen te vervallen. Aangezien deze regeling in het vorige hoofdstuk als deels nuttig is gekwalificeerd, wordt deze regeling hier wel genoemd. Echter, de regeling wordt verder niet meer inhoudelijk beoordeeld.

§4.2.10 Subsidieregeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant

De Subsidieregeling beëindiging intensieve veehouderijen Noord-Brabant is sinds 1 maart 2013 komen te vervallen. Aangezien deze regeling in het vorige hoofdstuk als 'mogelijk relevant' gekwalificeerd is, wordt deze regeling hier wel genoemd. Echter, de regeling wordt verder niet meer inhoudelijk beoordeeld.

§4.2.11 Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant

Subsidieregeling Knelpunten platteland Noord-Brabant	
Citeertitel	Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 2, Asv

¹³⁰ 'Programma OPZuid 2014-2020', Stimulus Programmamanagement, stimulus.nl (zoek op OPZuid 2014-2020).

Doelgroepomschrijving	Natuurlijke personen (woonachtig in het buitengebied), privaatrechtelijke rechtspersonen en gemeenten. ¹³¹
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Subsidieren van projecten die gericht zijn op het oplossen van maatschappelijke ontwrichte situaties in het buitengebied, innovaties die van belang worden gehad voor de transitie van agrarische bedrijven en locaties, het ontwikkelen van methodieken bij het vrijkomen van agrarische locaties en het saneren van glastuinbedrijven in kwetsbare gebieden. ¹³²
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de regeling kent bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector. In paragraaf 3 en 4 kent de regeling bepaling ten aanzien van de transitie van agrarische bedrijven en locaties.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant kent op dit moment een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Ja, er is een bepaling denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen. In art. 3.10, sub b, Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant is bepaald dat bij subsidies van € 25.000 en hoger de subsidieontvanger jaarlijks een tussentijds voortgangsverslag moet overhandigen. Deze bepaling kan aangescherpt worden door alle subsidieontvangers te verplichten om jaarlijks een voortgangsverslag in te dienen. Bovendien kan in deze bepaling opgenomen worden dat in het voortgangsrapport expliciet aandacht wordt geschonken aan de voortgang van de activiteiten rondom de transitie van de agrofoodsector.

Toelichting:

De Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant kent bepalingen die betrekking hebben op de transitie van agrarische bedrijven. Echter, er bestaat in de regeling een bepaling die aangescherpt kan worden. In artikel 3.10, sub b, Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant is een verplichting opgenomen ten aanzien van subsidieontvangers. Deze verplichting houdt in dat de ontvanger van een subsidie van ten minste € 25.000 jaarlijks een voortgangsverslag moet indienen bij de provincie Noord-Brabant.¹³³ Om te voorkomen dat de gelden niet gebruikt worden waarvoor deze zijn verstrekt en om de voortgang van de transitie binnen de onderneming te kunnen volgen, dient de bepaling op een zodanige wijze aangepast te worden dat iedere subsidieontvanger jaarlijks een voortgangsverslag bij de provincie Noord-Brabant in moet dienen als bedoeld in artikel 4:37, eerste lid, sub f, Awb. Bovendien kan in de aangescherpte bepaling komen te staan dat het voortgangsverslag een beschrijving moet bevatten omtrent de wijze waarop de transitie binnen de onderneming verloopt en wat de stand van zaken op dat moment is.¹³⁴

§4.2.12 Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013

Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013	
Citeertitel	Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 2, Asv
Doelgroepomschrijving	Privaatrechtelijke rechtspersonen, publiekrechtelijke rechtspersonen en een samenwerkingsverband waarvan ten minste één deelnemer producent is. ¹³⁵
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Door middel van innovatie een duurzame en in de maatschappij verankerde landbouw bevorderen.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de regeling kent bepalingen ten aanzien van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013 kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector, aangezien deze hoofdzakelijk heeft betrekking op investeringen in landbouwbedrijven, deelname aan kwaliteitsregelingen, kennisoverdracht en voorlichting, afzet bevorderende maatregelen en onderzoek en ontwikkeling.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn geen bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector verder te bevorderen.

Toelichting:

Met de Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013 probeert de provincie Noord-Brabant te bewerkstelligen dat de landbouw meer in de maatschappij verankerd wordt. In de regeling staan de subsidiabele activiteiten vermeld en deze hebben

¹³¹ Artikel 2.2, sub a, b en c, Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant

¹³² Intitulé, Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant

¹³³ Artikel 3.10, sub b, Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant

¹³⁴ Artikel 4:38, eerste lid, Awb

¹³⁵ Artikel 2, eerste lid, sub a, b en c, Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013

betrekking op investeringen in de landbouw, deelname aan kwaliteitsregelingen, kennisoverdracht en voorlichting, afzet bevorderende maatregelen en onderzoek en ontwikkeling.¹³⁶ Deze activiteiten zijn gebaseerd op een Europese verordening houdende regels voor steun in de landbouw- en bosbouwsector en in plattelandsgebieden.¹³⁷ In artikel 7, eerste tot en met vijfde lid, Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013 staan de subsidiabele kosten weergegeven. De kosten voor onder andere de bouw, verwerving of verbetering van onroerende zaken, de aankoop of ontwikkeling van computersoftware, kosten van marktonderzoek, kosten voor het bedenken en vormgeven van producten en personeelskosten voor onderzoekers kunnen gesubsidieerd worden. Deze activiteiten zijn gericht op de bevordering van de innovatie in agrofood en dat komt ten goede aan de transitie van de agrofoodsector. Echter, aangezien de bepalingen in de regeling verder niet geactualiseerd kunnen worden, is deze regeling deels nuttig verklaard.

§4.2.13 Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

Regeling van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant houdende het verstrekken van subsidie ter stimulering van projecten die nieuwe of vernieuwende economische activiteiten bevorderen	
Citeertitel	Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 2, Asv
Doelgroepomschrijving	Rechtspersonen en een samenwerkingsverband van rechtspersonen. ¹³⁸
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Versterken en/of bevorderen van de volgende gebieden: smart industry en logistiek, social innovation, agrifood sector, high-tech industrie, bedrijventerreinen West-Brabant, Green Deal: zonnecelsystemen en innovatieve arbeidsmarkt.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de regeling kent bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector. In paragraaf §3 wordt de versterking van de agrifood sector verwoord.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016 kent een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. In art. 3.6, eerste lid, sub a, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016 is bepaald dat het project gericht moet zijn op het versterken van de agrofoodsector. Daarnaast is in art. 3.6, eerste lid, sub j, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016 bepaald dat het een project moet zijn dat betrekking heeft op het stimuleren van de duurzame ontwikkeling in de regio.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn geen andere bepalingen denkbaar die ervoor zorgen dat deze regeling de transitie van de agrofoodsector meer bevordert.

Toelichting:

De Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016 kent in paragraaf 3 bepalingen ten aanzien van de transitie van de agrifood sector in de regio Noordoost-Brabant. In deze regeling kan subsidie verstrekt worden voor projecten gericht op de deelsectoren: voeding en gezondheid, duurzame technologie, biobased economy en keteninnovatie.¹³⁹ Bovendien staan in artikel 3.6, eerste lid, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016 de subsidievereisten vermeld. Om in aanmerking te kunnen komen voor een subsidie moet het project onder andere betrekking hebben op het versterken van de agrifood sector.¹⁴⁰ Daarnaast moet het project leiden tot aantoonbare economische toegevoegde waarde op ten minste drie van de volgende gebieden: nieuwe werkgelegenheid, behoud van werkgelegenheid, innovatieve methoden en technieken, versterking van de concurrentiepositie van het regionale bedrijfsleven, verbetering van het vestigingsklimaat of stimulering van duurzame ontwikkeling in de regio.¹⁴¹ De regeling kent voldoende bepalingen die betrekking hebben op de bevordering van de transitie en om die reden zijn geen extra bepalingen vereist.

¹³⁶ Artikel 4, sub a, b, c, d, en e, Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013

¹³⁷ Artikel 14, 20, 21, 24 en 31, Verordening (EU) 702/2014

¹³⁸ Artikel 3.2, eerste lid, sub a en b, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

¹³⁹ Artikel 3.4, sub a, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

¹⁴⁰ Artikel 3.6, eerste lid, sub a, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

¹⁴¹ Artikel 3.6, eerste lid, sub j, onder 1 t/m 6, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016

§4.2.14 Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant	
Citeertitel	Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007
Doelgroepomschrijving	Privaatrechtelijke rechtspersonen gericht op beheer van grond en water en natuurlijke personen.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van het platteland in landschappelijk, ecologisch, recreatief en sociaaleconomisch opzicht. ¹⁴²
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de regeling kent bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector. Echter, deze bepalingen hebben in sterke mate betrekking op het stimuleren van agrariërs en particuliere grondgebruikers die zich actief inzetten voor de kwaliteit van natuur en landschap op het platteland. ¹⁴³
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant kent een overbodige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn geen bepalingen denkbaar die bewerkstelligen dat de regeling alsnog een bijdrage levert aan de transitie van de agrofoodsector.

Toelichting:

De Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant stimuleert agrariërs en natuurlijke personen bij de duurzame ontwikkeling van het platteland in landschappelijk, ecologisch, recreatief en sociaalecologisch opzicht. Op grond van het betreffende stimuleringskader kunnen subsidies verstrekt worden voor planvorming en de uitvoering van maatregelen (voortvloeiend uit de planvorming).¹⁴⁴ De maatregelen die genomen kunnen worden hebben betrekking op de realisatie en duurzame instandhouding van hoofdaders, fijne dooradering, duurzaam waterbeheer en vergroten recreatief medegebruik agrarisch cultuurlandschap.¹⁴⁵ De maatregel inzake hoofdaders betreft het omzetten, door middel van aanleg en onderhoud, van landbouwgrond in natuur of recreatie.¹⁴⁶ De maatregel fijne dooradering heeft, door middel van landschapspakketten, specifiek betrekking op de inrichting van groenstroken op landbouwgrond.¹⁴⁷ Het duurzaam waterbeheer betreft een maatregel dat ziet op het aanleggen van groenstroken langs een watervoerende sloot en emissiebeperking van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater als doel heeft.¹⁴⁸ Ten slotte betreft het recreatief medegebruik agrarisch cultuurlandschap op het aanleggen van wandelroutes op de landbouwgrond en deze toegankelijk maken voor wandelaars.¹⁴⁹ Deze regeling richt zich nadrukkelijk op de inrichting van het agrarisch cultuurlandschap en heeft geen betrekking op de transitie van de agrofoodsector.

§4.2.15 Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant

Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant	
Citeertitel	Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 4 jo. art. 11, Wilg jo. art. 2 jo. art. 19, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied.
Doelgroepomschrijving	Staatsbosbeheer, natuurlijke personen en rechtspersonen.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	De inrichting van de ecologische hoofdstructuur in Noord-Brabant subsidiëren, inclusief de waardedaling die optreedt bij de omzetting van landbouwgrond in natuurterrein of landschapsbeheertype.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Nee, de Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant kent geen bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De regeling kent een irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn geen bepalingen denkbaar om de regeling alsnog van een positieve werking te voorzien.

¹⁴² Artikel 1.1, Toelichting Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

¹⁴³ 'Groen Blauw Stimuleringskader, subsidie', Provincie Noord-Brabant, brabant.nl (zoek op *Groen Blauw*).

¹⁴⁴ Artikel 3, sub a en b, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

¹⁴⁵ Artikel 4, sub a, onder I, II, III en IV, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

¹⁴⁶ Bijlage B, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

¹⁴⁷ Bijlage C, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

¹⁴⁸ Bijlage D, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

¹⁴⁹ Bijlage E, Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant

Toelichting:

Vanuit de Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant worden twee subsidies verstrekt ten behoeve van de inrichting van de ecologische hoofdstructuur in Noord-Brabant. De eerste subsidie betreft de 'investeringsubsidie natuur en landschap' en deze heeft betrekking op de realisatie van natuurbeheertype en natuurkwaliteit, de verhoging van natuurkwaliteit, de omzetting van natuurterreinen en de realisatie of verhoging van de natuurkwaliteit en habitatype.¹⁵⁰ Daarnaast kent deze regeling de 'subsidie functieverandering'. De provincie Noord-Brabant probeert met deze subsidie de omzetting van landbouwgrond in natuurterreinen en de omzetting van landbouwgrond naar de aanleg van landschapselementen of realisatie van beheerpakketten landschap te bevorderen.¹⁵¹ De Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant voorziet niet in de bevordering van de agrofoodsector dan wel de stimulering van de algehele agrarische sector en om die reden is deze regeling irrelevant voor de transitie van de agrofoodsector.

§4.3 Provinciale beleidsregels

In paragraaf §3.4 is geconcludeerd dat drie beleidsregels mogelijk van toepassing zijn voor de transitie van de agrofoodsector. In deze paragraaf worden deze beleidsregels inhoudelijk onderzocht en beoordeeld.

§4.3.1 Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

Beleidsregel van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant houdende regels ter bescherming van de natuur	
Citeertitel	Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 4:81, eerste lid, Awb
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten en het ambtelijk apparaat.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	De Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de beleidsregel kent bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant kent een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn op dit moment geen extra bepalingen denkbaar waardoor deze beleidsregel de transitie van de agrofoodsector meer kan bevorderen.

Toelichting:

De Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant heeft een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. In artikel 1.3, derde lid, Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant is bepaald dat GS voor de periode van één jaar ten hoogste zestien procent ontwikkelingsruimte uitdelen, indien het een ontvankelijke aanvraag betreft die voor 1 januari 2017 is ingediend en waarbij op het moment van aanvraag de grenswaarde van het Natura2000-gebied niet wordt overschreden.¹⁵² Deze bepaling geldt tevens voor een ontvankelijke aanvraag die vanaf 1 januari 2017 is ingediend.¹⁵³ Echter, de beleidsregel kent een bepaling die hoofdzakelijk bedoeld is om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen. In artikel 1.5, eerste lid, sub a, Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant is namelijk bepaald dat GS, in afwijking van artikel 1.3, derde en vierde lid, Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant, van de jaarlijkse grens kan afwijken voor zover het een veehouderij betreft die als geheel gemiddeld voldoet aan de vereisten als bedoeld in bijlage 2 behorende bij de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Voorts kunnen er geen bepalingen toegevoegd worden ten behoeve van de transitie van de agrofoodsector, aangezien de overige paragrafen nadrukkelijk betrekking hebben op tijdelijk natuur en faunaschade.

§4.3.2 Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant
--

¹⁵⁰ Artikel 8, eerste lid, sub a, b, c, d, e en f, Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant

¹⁵¹ Artikel 15, sub a en b, Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant

¹⁵² Artikel 1.3, derde lid, sub a en b, Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

¹⁵³ Artikel 1.3, vierde lid, Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

Citeertitel	Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 4:81, eerste lid, Awb
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten en het Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Een transparant beleidskader schetsen dat inzicht geeft op welke wijze en aan de hand van welke criteria een afweging plaatsvindt ten aanzien van de gevallen als bedoeld in art. 3, tweede lid, Reglement Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Ja, de Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant kent bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De beleidsregel heeft een positieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Nee, er zijn geen extra bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen.

Toelichting:

Bij de beoordeling of een verzoek tot uitbreiding van het bestaande bebouwingsoppervlak van een veehouderij toelaatbaar is, onderscheiden GS de volgende drie situaties: uitbreiding van een veehouderij waarvoor geen certificaten in de BZV zijn opgenomen, uitbreiding van een veehouderij ingeval van innovatieve bedrijfsconcepten die onvoldoende scoren op de BZV en uitbreiding van een zorgvuldige veehouderij boven de anderhalve hectare vanwege een innovatief bedrijfsconcept.¹⁵⁴ Een uitbreiding van een veehouderij waarvoor geen certificaten in de BZV zijn opgenomen worden door GS beoordeeld of de onderneming zich voldoende heeft ingespannen voor wat betreft zorgvuldigheid.¹⁵⁵ Daarbij wordt tevens de prestatie ten aanzien van de pijlers 'Certificaten' en 'Inrichting & Omgeving' door GS beoordeeld.¹⁵⁶ In de tweede situatie wordt door GS beoordeeld of een veehouderij een bedrijfsconcept heeft ontwikkeld waarbij sprake is van een zorgvuldige veehouderij of van een ontwikkeling naar een zorgvuldige veehouderij.¹⁵⁷ Aan de hand van de volgende thema's beoordeeld GS of een veehouderij al dan niet een zorgvuldige veehouderij is: volksgezondheid, dierenwelzijn en -gezondheid en fysieke leefomgeving.¹⁵⁸ In de derde situatie beoordeelt GS of het noodzakelijk is, vanwege een innovatief bedrijfsconcept, dat een zorgvuldige veehouderij de bovengrens van anderhalve hectare overschrijdt.¹⁵⁹ Daarbij wordt door GS beoordeeld of het een veehouderij betreft met een BZV-score van ten minste zeven punten en of de veehouderij, op grond van de prestaties, beoordeeld wordt als een zorgvuldige veehouderij overeenkomstig de tweede en derde paragraaf.¹⁶⁰ De beleidsregel voorziet in algemene zin op de transitie van de agrofoodsector en derhalve zijn geen andere effectieve bepalingen denkbaar.

§4.3.3 Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

Beleidsregel van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant houdende regels omtrent verkoop provinciale of rijksgronden	
Citeertitel	Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders
Wettelijke grondslag van de regelgeving	Art. 4:81, eerste lid, Awb
Doelgroepomschrijving	Gedeputeerde Staten, eindbeheerder, terreinbeheerder, natuurlijke personen, landgoedeigenaar, agrariër en overige ondernemers.
Wat is het uitgangspunt van de regelgeving?	Het op een uniforme wijze reguleren van de verkoop van provinciale gronden of rijksgronden in de ecologische hoofdstructuur.
Bevat de regelgeving reeds bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector?	Nee, de beleidsregel kent geen bepalingen ten behoeve van de agrofoodsector.
Kent de regelgeving een positieve, deels nuttige, negatieve of irrelevante werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector?	De Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders kent een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.
Zijn er bepalingen denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen? Zo ja, welke?	Ja, er is een bepaling denkbaar om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen.

¹⁵⁴ Artikel 1.2, sub a, b en c, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹⁵⁵ Artikel 2.1, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹⁵⁶ Artikel 2.2 jo. 2.3, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹⁵⁷ Artikel 3.1, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹⁵⁸ Artikel 3.2, eerste lid, sub a, onder 1, 2 en 3, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹⁵⁹ Artikel 4.1, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

¹⁶⁰ Artikel 4.2, sub a en b, Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant

Toelichting:

De Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders geven aan GS de opdracht om, op advies van de werkgroep verkoop provinciale en rijksgronden, de gronden in de volgende categorieën te delen: gronden in projecten waar een wettelijk traject is doorlopen, gronden waarover afspraken zijn gemaakt zonder wettelijk traject en gronden waarover geen afspraken zijn gemaakt en die beschikbaar blijven ten behoeve van projecten realisatie EHS.¹⁶¹ De gronden in projecten waar een wettelijk traject is doorlopen worden door GS aan de eindbeheerder verkocht, overeenkomstig de reeds gemaakte afspraken.¹⁶² Echter, de gronden waarover geen afspraken zijn gemaakt zonder wettelijk traject worden door GS via een openbare website bekendgemaakt en daarbij wordt vermeld wat de afspraak is met de eindbeheerder en welk type eindbeheerder het betreft.¹⁶³ Binnen deze beleidsregel bestaan vijf typen eindbeheerder, te weten: terreinbeheerder, particuliere natuurbeheerder, landgoedeigenaar, agrariër en overige ondernemer. In artikel 6, sub a, onder 1 en 2, Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders is bepaald dat GS aan de verkoop van gronden diverse verplichtingen kunnen verbinden jegens de eindbeheerder. In dit artikel kan een bepaling opgenomen worden dat voorschrijft dat nadere eisen, in het belang van de transitie van de agrofoodsector, gesteld kunnen worden aan een agrariër, mits deze als eindbeheerder fungeert.

§4.4 Tussenconclusie

Tijdens het onderzoek naar de regelgeving is aan het licht gekomen dat bepaalde regelgeving een positieve, deels nuttige en irrelevante werking hebben ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector en deze staan in bovenstaande tabellen weergegeven. Allereerst kan worden vastgesteld dat de provincie Noord-Brabant geen regelgeving kent die een negatieve werking en daarmee niet blokkerend werken ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. De Algemene subsidieverordening Noord-Brabant, Verordening ruimte 2014, Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant, Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant, Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2013, Beleidsregel natuurbescherming en Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant kennen een positieve werking en behoeven geen aanpassing. Bovendien kan geconcludeerd worden dat de Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant, Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant, Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant, Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013 en Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders een aanpassing vereisen om een grotere bijdrage te kunnen leveren aan de transitie van de agrofoodsector. De benodigde maatregelen staan per regelgeving in de bovenstaande (sub)paragrafen aangegeven. Ten slotte is uit onderzoek gebleken dat de Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant en Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant niet in relatie staan tot de transitie van de agrofoodsector.

¹⁶¹ Artikel 3, eerste lid, sub a, b en c, Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

¹⁶² Artikel 4, eerste lid, jo. artikel 3, sub a, Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

¹⁶³ Artikel 5, eerste lid, sub a en b, onder 1, 2, 3, 4 en 5, jo. artikel 3, sub b, Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen

Ten geleide

In het kader van dit onderzoek is de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant volledig beoordeeld in welke mate deze al dan niet bijdraagt aan de transitie van de agrofoodsector. De vraag die centraal staat is: *welke aanbevelingen kunnen aan het cluster Ruimte, team Agrofood van de provincie Noord-Brabant worden gedaan met betrekking tot de bijdrage die de provinciale regelgeving levert aan de transitie van de agrofoodsector?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn voornamelijk medewerkers van de provincie Noord-Brabant benaderd om een goed inzicht te verkrijgen ten aanzien van de transitie die zich in Noord-Brabant afspeelt en de wijze waarop de provincie Noord-Brabant hiermee omgaat. Met deze informatie in gedachte is de regelgeving geanalyseerd en beoordeeld. Ten slotte is een oordeel geveld over in welke mate de regelgeving al dan niet bijdraagt in relatie tot de transitie van de agrofoodsector en welke wijzigingen doorgevoerd moet worden, zodat de transitie niet wordt geblokkeerd of vertraagd. In paragraaf §5.1 worden de conclusies van dit adviesrapport besproken. In de eerste plaats worden de conclusies ten aanzien van het provinciale beleid verwoord (zie §5.1.1) en achtereenvolgens komen de conclusies met betrekking tot de provinciale regelgeving aan bod (zie §5.1.2). In paragraaf §5.2 zijn de aanbevelingen neergelegd.

In hoofdstuk 4 is de Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant deels nuttig verklaard. Echter, deze regeling kan niet aan een actualisatie onderworpen worden, omdat deze bepalingen kent ten aanzien van het agrarisch natuurbeheer. Voor de Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013 geldt deze opmerking ook. De regeling is bevorderlijk voor de transitie van de agrofoodsector, echter wel in een beginstadium. Er kunnen verder geen bepalingen aan deze regelingen toegevoegd worden. Om die reden worden deze regelingen niet in paragraaf §5.2 opgenomen.

§5.1 Conclusies

Uit de resultaten van het onderzoek zijn diverse conclusies naar voren gekomen en deze worden in de volgende subparagrafen verwoord. Bovendien kan op voorhand al geconcludeerd worden dat de provincie Noord-Brabant geen regelgeving heeft met een negatieve werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector.

§5.1.1 Beleid ten aanzien van de agrofoodsector

In de Europese Unie bestaat een GLB. Voorheen was het GLB gericht op het garanderen van een redelijk inkomen voor agrarische ondernemers en het verzekeren van voldoende voedingsmiddelen, doch tegenwoordig ziet het beleid meer op het versterken en verduurzamen van de Europese landbouwsector. De Rijksoverheid heeft beleid ontwikkeld overeenkomstig hetgeen is bepaald in het GLB. Echter, het beleid van de Rijksoverheid gaat in twee situaties een stap verder dan dat het GLB vereist. Allereerst heeft het kabinet vijf van de zeven beschikbare steunmaatregelen ingevoerd, terwijl in het GLB is bepaald dat Europese lidstaten ten minste drie steunmaatregelen op landelijk niveau moeten implementeren. Daarnaast heeft het kabinet, in het kader van gekoppelde betalingen, bepaald dat Nederland voor een blijvende ontkoppeling heeft gekozen en te streven naar een gelijke hectarebetaling in de gehele Europese Unie. Daarmee samenhangend heeft het kabinet bepaald dat de ondergrens voor een directe betaling € 500,00 bedraagt, in plaats van de grens van € 100,00 die het GLB voorschrijft. Het beleid van de Rijksoverheid is overeenkomstig geïmplementeerd, doch kent in twee situaties een strengere beleid.

Uit onderzoek is gebleken dat de provincie Noord-Brabant beperkt beleid heeft geformuleerd ten aanzien van het GLB. Het beleid dat de provincie Noord-Brabant kent ten aanzien van het GLB richt zich op de uitvoering van het POP3 in Noord-Brabant. Bovendien moet geconcludeerd worden dat het GLB en de Rijksoverheid geen oplossing

hebben geformuleerd voor de problematiek die zich in Noord-Brabant afspeelt. De provincie Noord-Brabant heeft het beleid ten aanzien van de agrofoodsector niet in een afzonderlijke beleidsnota geformuleerd. Sedert 2009 is de provincie Noord-Brabant progressief bezig met de transitie van de agrofoodsector. Bij de uitvoering daarvan zijn verschillende beleidsuitgangspunten en denklijnen geformuleerd en deze hebben geleid tot de UBA 2016-2020. De UBA 2016-2020 vormt voor de provincie Noord-Brabant en de ketenpartners het beleid met betrekking tot de agrofoodsector.

§5.1.2 Provinciale regelgeving

De regelgeving van de provincie Noord-Brabant is geselecteerd, geanalyseerd en beoordeeld. Naar aanleiding van het onderzoek kan geconcludeerd worden dat er in provinciale regelgeving een aantal actualisatiepunten zijn aangetroffen. Deze actualisatiepunten richten zich op bepalingen in de regelgeving die mogelijk op een zodanige wijze gewijzigd kunnen worden, zodat de betreffende bepaling een betere bijdrage kan leveren aan de transitie van de agrofoodsector. In totaliteit zijn er vierentwintig verordeningen, vierentachtig (subsidie)regelingen en vierendertig beleidsregels op basis van de officiële naam dan wel citeertitel geselecteerd. Daarvan zijn uiteindelijk vijf verordeningen, elf (subsidie)regelingen en drie beleidsregels grondig geanalyseerd en beoordeeld. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de volgende regelgeving geen aanpassing vergt, omdat deze in voldoende mate bijdraagt aan de transitie van de agrofoodsector:

- a. Algemene subsidieverordening Noord-Brabant;
- b. Verordening ruimte 2014;
- c. Reglement Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant;
- d. Subsidieregeling cofinanciering Europese programma's 2014-2020 Noord-Brabant;
- e. Subsidieregeling economie en innovatie Noord-Brabant 2016;
- f. Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant;
- g. Beleidsregel afwegingskader Panel Zorgvuldige Veehouderij Noord-Brabant.

Echter, in zeven situaties is het mogelijk om de regelgeving te wijzigen. Tijdens het onderzoek kwam in deze regelgeving naar voren dat de bepalingen wel degelijk van toepassing zijn op de agrofoodsector dan wel de agrarische sector in het algemeen. Echter, deze vereisen wel enige aanscherping om beter te kunnen bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector. De volgende regelgeving moet geactualiseerd worden:

- a. Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010;
- b. Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007;
- c. Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;
- d. Subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer Noord-Brabant;
- e. Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant;
- f. Subsidieregeling landbouw innovatie Noord-Brabant 2013;
- g. Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders.

De maatregelen die zich richten op de wijziging van bovenstaande regelgeving worden in paragraaf §5.2 per regelgeving aanbevolen. Tenslotte kwam uit het onderzoek naar voren dat twee subsidieregelingen geen betrekking hebben op de transitie van de agrofoodsector dan wel de agrarische sector en om die reden zijn deze irrelevant verklaard. Het betreft de volgende subsidieregelingen en deze zijn dan ook beschouwing gelaten:

- a. Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader Noord-Brabant;
- b. Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Brabant.

Uit het onderzoek kan geconcludeerd worden dat de regelgeving van de provincie Noord-Brabant een actualisatieslag nodig heeft en dat op dit moment de transitie van de agrofoodsector niet volledig wordt bevorderd.

§5.2 Aanbevelingen

Uit het onderzoek naar de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant is gebleken dat diverse bepalingen aan een actualisatie toe zijn. De onderzoeker doet, op basis van de resultaten van het onderzoek, de volgende aanbevelingen aan het cluster Ruimte, team Agrofood van de provincie Noord-Brabant.

§5.2.1 Aanpassen: Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010

De milieuverordening van de provincie Noord-Brabant kan op een zodanige wijze geactualiseerd worden, dat deze in voldoende mate bijdraagt aan de bevordering van de transitie van de agrofoodsector. In artikel 5.1.3.8, eerste lid, PMV is bepaald dat het verboden is om in een grondwaterbeschermingsgebied meststoffen op of in de bodem te brengen. Echter, dit verbod geldt niet voor het op of in de bodem brengen van dierlijke meststoffen als bedoeld in de Meststoffenwet.¹⁶⁴ Deze bepaling kan op een zodanige wijze aangepast worden, zodat de verbodsbepaling geen werking heeft ten aanzien van agrarische ondernemers met een BZV-score van ten minste zeven punten. Met deze actualisatie zijn alleen zorgvuldige veehouderijen bevoegd om dierlijke meststoffen uit te rijden en wordt het beweiden van dierlijke meststoffen beperkt, zodat het grondwater niet dan wel minder snel wordt aangetast. Bovendien kan in artikel 7.3, PMV een bepaling opgenomen worden die voorschrijft dat GS voorschriften aan een ontheffing kunnen verbinden in het belang van zorgvuldige veehouderijen. Ten slotte staat er in artikel 7.3, tweede lid, PMV vermeld dat ingevolge de Wm bepalingen aan een ontheffing verbonden kunnen worden. Deze bepalingen, artikel 8.11, 8.12, 8.13 en 8.16 Wm, zijn komen te vervallen en derhalve is een actualisatie noodzakelijk.

§5.2.2 Aanpassen: Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007

De verordening heeft een deels nuttige werking ten aanzien van de transitie van de agrofoodsector. In artikel 9, eerste lid, sub a en b, Subsidieverordening inrichting landelijk gebied 2007 staan bepalingen opgenomen die zich richten tot de subsidieontvanger die als aanbestedende dienst fungeert. Indien de aanbestedende dienst geen publiekrechtelijke rechtspersoon betreft, dan moet deze partij in beginsel het provinciale beleid voor het verstrekken van opdrachten aan derden onderschrijven. Echter, GS kunnen een ontheffing verlenen, indien het eigen beleid van de aanbestedende dienst voldoet aan de Europese normen en voldoende transparant, objectief en niet discriminatoir van aard is. In deze bepaling moet door de provincie Noord-Brabant opgenomen worden dat voorschrijft dat indien landbouwgrond onderworpen wordt aan de herinrichting van het betreffende gebied, dat alleen zorgvuldige veehouderijen zich mogen vestigen. De reeds gevestigde agrarische ondernemingen dienen binnen een nader te bepalen termijn, in ieder geval vóór 1 januari 2028, te voldoen aan de Nadere regels Verordening ruimte 2014 – Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (versie 1.2).

§5.2.3 Aanpassen: Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

In artikel 1.2, eerste lid, sub a, b en c, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant staat vermeld dat het verbod, bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, Wet natuurbescherming niet van toepassing is op het weiden van vee, het op of in de bodem brengen van meststoffen en de agrarische beregening uit grondwater.¹⁶⁵ Het verbod heeft betrekking op het feit dat het zonder vergunning van GS verboden is om projecten en/of handelingen te realiseren die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren.¹⁶⁶ Om te voorkomen dat de Natura2000-gebieden en de in die aangewezen gebieden levende dier- en plantensoorten verstoord worden, dient deze bepaling aangepast te worden. In artikel 1.2, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant moet opgenomen worden dat GS nadere voorschriften kunnen verbinden met betrekking tot ondernemingen die handelingen verrichten als bedoeld in datzelfde artikel.

¹⁶⁴ Artikel 5.1.3.8, tweede lid, PMV jo. artikel 1, eerste lid, sub d, onder 1, 2 en 3, MW

¹⁶⁵ Artikel 1.2, eerste lid, sub a t/m c, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

¹⁶⁶ Artikel 2.7, tweede lid, Wet natuurbescherming

§5.2.4 Aanpassen: Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant

De Subsidieregeling knelpunten platteland Noord-Brabant regelt in artikel 3.10, sub b dat er een verplichting geldt ten aanzien van subsidieontvangers. Deze verplichting houdt in dat de ontvanger van een subsidie van ten minste € 25.000,00 jaarlijks een voortgangsverslag bij de provincie Noord-Brabant moet indienen. Om de transitie van de agrofoodsector verder te kunnen bevorderen en om te voorkomen dat de subsidiegelden voor andere doeleinden worden ingezet dan waarvoor deze zijn verstrekt, moet dit artikel aangepast worden. In datzelfde artikel moet vermeld worden dat iedere subsidieontvanger, ongeacht de hoogte van de subsidie, jaarlijks een voortgangsverslag bij de provincie Noord-Brabant moeten indienen.¹⁶⁷ Daarnaast kan in diezelfde bepaling opgenomen worden dat het voortgangsverslag een beschrijving moet bevatten met betrekking tot de wijze waarop de ondernemer met zijn onderneming bijdraagt aan de transitie van de agrofoodsector en wat de stand van zaken op dat moment is.¹⁶⁸

§5.2.5 Aanpassen: Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders

De beleidsregel moet aangepast worden, zodat de transitie van de agrofoodsector meer wordt bevorderd. In artikel 6, sub a, onder 1 en 2, Beleidsregel verkoop provinciale of rijksgronden in de EHS aan eindbeheerders is bepaald dat GS aan de verkoop van gronden diverse verplichtingen kunnen verbinden jegens de eindbeheerder. In dit artikel kan een bepaling opgenomen worden dat voorschrijft dat nadere eisen gesteld kunnen worden aan een agrariër, mits deze als eindbeheerder fungeert. Met deze aanvulling kunnen GS nadere voorschriften verbinden om de transitie van de agrofoodsector te bevorderen. Op dit moment is dat nog niet het geval en dat moet gewijzigd worden.

¹⁶⁷ Artikel 4:37, eerste lid, sub f, Awb

¹⁶⁸ Artikel 4:38, eerste lid, Awb

Evaluatie & vervolgstappen

Het onderzoek naar de transitie van de agrofoodsector in Noord-Brabant is geen doorsnee afstudeeronderzoek voor studenten van de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Vanwege de complexiteit, de vereiste specifieke kennis over de landbouw en de transitie en de schaarse literatuur is de opstartfase van het onderzoeksproces een beetje moeizaam verlopen. Echter, het zorgde er wel voor dat het een uitdagend onderzoek was, waar veel tijd en energie in moest worden gestoken.

Het onderzoeksproces is met een onderzoeksplan in gang gezet en daarin staat beschreven wat het doel is van het onderzoek, op welke wijze het onderzoek is verricht en op welke manier de resultaten zijn gedocumenteerd. In beginsel zou in het tweede hoofdstuk - eerste deelvraag - de visie van de provincie Noord-Brabant verwoord worden, doch het werd al snel duidelijk dat deze visie niet bestond. Ten tijde van het onderzoek naar de visie kwamen de beleidskaders van de Europese Unie, de Rijksoverheid en de provincie Noord-Brabant steeds meer op het netvlies te staan en toen is, in samenspraak met de twee afstudeermentoren en de eerste afstudeerdocent, besloten om het onderzoek in het tweede hoofdstuk te richten op de beleidskaders van deze drie overheidslagen en deze te betrekken op de transitie van de agrofoodsector. Daarnaast bestond ten tijde van het opstellen van het onderzoeksplan een vierde deelvraag. Deze deelvraag had betrekking op de wijze waarop de provincie Gelderland de transitie van de agrofoodsector aanpakt en welke verschillen kunnen bestaan in de werkwijze van beide provincies (Gelderland en Noord-Brabant). Deze deelvraag was niet relevant voor het onderzoek naar de regelgeving van de provincie Noord-Brabant en derhalve is deze deelvraag tijdens het onderzoek, in overleg met de eerste afstudeermentor en -docent, ingetrokken.

Bovendien is het onderzoeksrapport geschreven aan de hand van beschikbare informatie van februari tot juni 2017. De mogelijkheid bestaat dat de inhoudelijke informatie na juni 2017 geactualiseerd is, aangezien de provincie Noord-Brabant zich bezighoudt met het actualiseren van de Verordening ruimte 2014 en de Verordening natuurbescherming. Echter, het is van belang dat dit onderzoek is uitgevoerd. De opdrachtgever heeft thans inzicht gekregen in de mate waarin de provinciale regelgeving al dan niet bijdraagt aan de transitie van de agrofoodsector en met dat inzicht kunnen binnen het team vervolgstappen gezet worden.

Zoals uit de resultaten van het onderzoek blijkt, kunnen een aantal bepalingen geactualiseerd worden. Het is aan te raden om binnen de provincie Noord-Brabant permanent de provinciale regelgeving aandachtig onder de loep te blijven nemen. De einddatum 1 januari 2028 komt langzamerhand steeds dichterbij en het komt de gehele provincie, maar met name de gezondheid en het welzijn van mens en dier, ten goede als de provinciale regelgeving van de provincie Noord-Brabant zo optimaal mogelijk blijft bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector.

Het adviesrapport zal tijdens een afstemmingsoverleg inhoudelijk behandeld worden (eerste vervolgstap). Na de zomervakantie zal het rapport, en dan met name de conclusies en aanbevelingen, besproken worden en daarbij geeft de onderzoeker een mondelinge toelichting.

Aan de hand van dat overleg zullen vervolgens de aanbevelingen binnen het cluster Ruimte, team Agrofood tegen het licht gehouden worden en zal een oordeel geveld worden of deze op zodanige wijze in de provinciale regelgeving geïmplementeerd kan worden.

Literatuurlijst

Literatuur

Albers 2013

C.L.G.F.H. Albers, *Bestuursrecht begrepen*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2013.

Van Schaaijk 2011

G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2011.

Europese Unie

Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Verordening (EU) Nr. 1308/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot vaststelling van een gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten en tot intrekking van de Verordeningen (EEG) nr. 922/72, (EEG) nr. 234/79, (EG) nr. 1073/2001 en (EG) nr. 1234/2007 van de Raad.

Verordening (EU) Nr. 1307/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot vaststelling van voorschriften voor rechtstreekse betalingen aan landbouwers in het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 637/2008 van de Raad en Verordening (EG) nr. 73/2009 van de Raad.

Verordening (EU) Nr. 1305/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad.

Verordening (EU) Nr. 1306/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 inzake de financiering, het beheer en de monitoring van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 352/78, (EG) nr. 165/94, (EG) nr. 2799/98, (EG) nr. 814/2000, (EG) nr. 1290/2006 en (EG) nr. 485/2008 van de Raad.

Verordening (EU) Nr. 702/2014 van de Commissie van 25 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard.

Kamerstukken

Kamerstukken II 2013/14, 28625, 168.

Rapporten

Al het vlees duurzaam. De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020 2011

D. van Doorn e.a., *'Al het vlees duurzaam. De doorbraak naar een gezonde, veilige en gewaardeerde veehouderij in 2020'*, 's-Hertogenbosch: Commissie Van Doorn 2011.

Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij - versie 1.2

Provincie Noord-Brabant, '*Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij - versie 1.2*', 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant 2016.

De Koeijer e.a. 2014

T. de Koeijer e.a., Scenario's voor grondgebondenheid, Wageningen: LEI Wageningen UR 2014.

Omslag Brabantse agrosector; naar een versnellingsagenda 2010

SER Brabant, '*Omslag Brabantse agrosector; naar een versnellingsagenda*', 's-Hertogenbosch: SER Brabant 2010.

Projectplan Heldere kaders 2017

Sectorale veranderingen in de Nederlandse economie. Wat is er veranderd sinds 1988? 2013

R. Braaksma & L. Smit, '*Sectorale veranderingen in de Nederlandse economie. Wat is er veranderd sinds 1988?*', Zoetermeer: Panteia BV 2013.

Tussentijdse evaluatie BZV 2016

C. Sengers & M. van Ooijen, '*Tussentijdse evaluatie BZV*', Amersfoort: Lysias Advies B.V. 2016.

Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020 2016

Spierings e.a., '*Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020*', 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant 2016.

Voortgang Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2013-2014

Provincie Noord-Brabant, '*Voortgang Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood*', 's-Hertogenbosch: Provincie Noord-Brabant 2014.

Andere documenten

Statenvoorstel 58/09 A Megastallen-Nee – Burgerinitiatief/Petitie inzake de gevolgen van Schaalvergroting in de Bio-industrie in Noord-Brabant 2009.

Statenvergadering notulen 13/10.

Statenvoorstel 13/10 A Burgerinitiatief inzake negatieve gevolgen schaalvergroting intensieve veehouderij 2010.

Slotverklaring Brabantberaad “zorgvuldige veehouderij”.

Statenvoorstel 16/13 A Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020 2013.

Elektronische bronnen

<http://agrofoodbrabant.nl/>, bezocht februari-april 2017

<http://www.brabant.nl/subsites/brabantvernieuwt.aspx>, bezocht februari-maart 2017

<http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/platteland/agrofood-in-brabant.aspx>, bezocht februari 2017

<http://brabantse-agrofood2020.nl/home/default.aspx>, bezocht februari-maart 2017

<http://www.brabant.nl/politiek-en-bestuur/bestuursakkoord-2015-2019.aspx>, bezocht februari 2017

<http://www.rvo.nl/over-ons/over-ons>, bezocht maart 2017

<http://toekomstglb.nl/over-het-glb/historie/>, bezocht maart-april 2017

https://ec.europa.eu/agriculture/cap-in-your-country_nl, bezocht maart 2017

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/gemeenschappelijk-landbouwbeleid/gemeenschappelijk-landbouwbeleid/directe-glb-steun>, bezocht maart-april 2017

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/nl/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.2.4.html, bezocht maart-april 2017

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/nl/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.2.5.html, bezocht maart-april 2017

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/nl/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.2.6.html, bezocht maart-april 2017

<http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/betalingsrechten-uitbetalen/uitbetaling-2016/voorwaarden-uitbetaling-2016/vergroeningseisen-2016/gewasdiversificatie>, bezocht maart-april 2017

<http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/betalingsrechten-uitbetalen/uitbetaling-2015/van-toeslag-naar-betalingsrechten>, bezocht maart-april 2017

<https://mijn.rvo.nl/pop3-subsidies-noord-brabant>, bezocht maart-april 2017

<http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/internationaal/europese-subsidies-in-brabant/pop-3.aspx>, bezocht maart-april 2017

<https://noordbrabant.partijvoordedieren.nl/news/burgerinitiatief-megastallen-nee-groot-succes>, bezocht maart 2017

<https://www.netwerkdepeelhorst.nl/nieuws/maatschappelijke-partners-bereiken-overeenstemming-over-aanpak-zorgvuldige-veehouderij-447>, bezocht maart-april 2017

<http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/Kaartbank>, bezocht mei 2017

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/gemeenschappelijk-landbouwbeleid/gemeenschappelijk-landbouwbeleid>, bezocht maart-april 2017

<http://www.brabant.nl/actueel/nieuws/2017/maart/nieuwe-maatregelen-voor-mestbewerking-en-regionale-concentraties-vee.aspx>, bezocht april 2017

[http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/platteland/agrofood-in-brabant/agrofood-wet-en-regelgeving/brabantse-zorgvuldigheidsscore-veehouderij-\(bzz\)/panel-zorgvuldige-veehouderij-noord-brabant.aspx](http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/platteland/agrofood-in-brabant/agrofood-wet-en-regelgeving/brabantse-zorgvuldigheidsscore-veehouderij-(bzz)/panel-zorgvuldige-veehouderij-noord-brabant.aspx), bezocht april-mei 2017

<http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/platteland/landinrichtingsprojecten.aspx>, bezocht april-mei 2017

<https://www.stimulus.nl/opzuid/>, bezocht mei 2017

[http://www.brabant.nl/applicaties/producten/groen blauw stimuleringskader subsidie 11506.aspx](http://www.brabant.nl/applicaties/producten/groen_blaauw_stimuleringskader_subsidie_11506.aspx), bezocht mei 2017

